

**De sede et caussis vesaniae. Dissertatio inauguralis medico-psychologica
/ Quam ... MDCCCXXI publice defendet auctor Franciscus Francke.**

Contributors

Francke, Franz, 1796-1837.
Universität Leipzig (1409-1953)

Publication/Creation

Lipsiae : Impressit loach. Bernh. Hirschfeld, [1821]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/b6dawy4s>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DE
S E D E
ET
CAVSSIS VESANIAE

DISSERTATIO MEDICO - PSYCHOLOGICA

A V C T O R E

FRANCISCO FRANCKE

ILEBURGENSI

MEDICINAE BACCALAVREO.

W. Hefland und Anna's Archiv. D. pr. Heilands. 1820. 8° L. II. pag.
Monat Augest. pag. 130.

- K. S. Neumann in Skrifter fra det Norske Videnskabers
Selskab. Christiania. 1822. pag.

79941(1)

DE
SEDE ET CAVSSIS VESANIAE

DISSERTATIO IN AVGVRALIS MEDICO - PSYCHOLOGICA

QVAM

IN ACADEMIA LIPSIENSI

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS AVCTORITATE

PRO SVMMIS

IN MEDICINA ET CHIRVRGIA HONORIBVS

RITE CAPESSENDIS

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS CONCESSV

IN AVDITORIO IVRIDICO

DIE XVIII. MENS. MAII A. MDCCCXXI

FVBLICE DEFENDET

A V C T O R

F R A N C I S C V S F R A N C K E

I L E B V R G E N S I S

MEDICINAE BACCALAVREVS.

L I P S I A E

IMPRBSSIT IOACH. BERNH. HIRSCHFELD.

SEDE ET CAVASIE ITALIANAE
ORO

FIDUCIAE ET DOCTRICIS HERESIS
CIVITATIS MEDICO-MATRIMONIALIS
TACITI DILECTIONIS ET VIRTUTIS
VIRTUTIS

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

VIRO

ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO EXPERIENTISSIMO
DOCTISSIMO

FRIDERICO LVDOVICO KREYSIG

PHILOS. MEDIC. ET CHIRVRG. DOCT.

POTENTISSIMI REGIS SAXONIAE CONSILIARIO AVLICO ET ARCHIATRO, ORDINIS SAXONVM
VIRTUTIS CIVICAE EQVITI, IN ACADEMIA REGIA CHIRVRGICO - MEDICA DRESDENSI PRO-
FESSORI THERAPIAE ET DIRECTORI INSTITVTI CLINICI INTERNI, ETC. ETC.

AVVNCVLO OPTIMO

AD CINERES VSQVE SVMMA PIETATE COLENDO.

Издаваніе засновано на підтримці

Інформаційної агенції

Організації міжнародного розвитку

ООН

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b29291665>

VIR ILLVSTRIS ATQVE EXPERIENTISSIME
AVVNCVLE DILECTISSIME.

Animo mecum reputanti, cui potissimum hunc libellum dedicarem, et cuius nomen ipsi inscriberem, nullo modo haesitandum fuit, cum postulet ipsa vitae, quam hucusque peragi, ratio, et jubeat amor et favor vere paternus, quem **Tv**, AVVNCVLE AMANTISSIME, continuo in me contulisti, ut, quanta in me sit **Tvi** veneratio, quantae grates meum teneant animum publice profitear. **TIBI** principium et hunc terminum studiorum, quid? quod me totum **TVAE** egregiae benevolentiae debeo. Post obitum enim beati patris mei, praematura morte erepti, maxima cum benignitate in domum **TVAM** me excepisti, omnem et amorem paternum et curam educationis hereditatis quasi lege in **TE** suscepisti, meque inde ab illo tempore tot et tantis prosecutus es beneficiis et amoris documentis, ut, quin filius a patre pari amore ornari unquam possit, dubitem, neque umquam **TIBI** grates sat dignas dicere valeam.

EXCELSA ET VITAVERA EPISTOLA
AD FRANCUM FRANCKE

Accipias hunc qualemcumque pii gratique animi interpretem benignis manibus et serena fronte, et certo **TIBI** persuades, me nullam gratum **TIBI** testandi animum occasionem fore praetermissurum. Plura non addam, praeter votum, ut Deus O. M. in provectissimam usque aetatem servet et sospitet **TVAM** salutem. Memet in posterum quoque, quo hucusque ornasti, amore **Tvo** paterno foveas, et persuasum **TIBI** habeas, me summa cum pietate semper futurum esse

ILLVSTRIS NOMINIS TVI

cultorem

gratissimum pariter atque obedientissimum

FRANCISCVM FRANCKE.

Si, qui dans ta folie prends arrogamment le titre de Roi de la nature; toi,
si mesme et la terre et les ciels; toi, pour qui ta vanité s'Imagine, que
tout a été fait, parce que tu es intelligent, il ne faut, qu'un lger acci-
dent, qu'un atome déplacé pour te dégrader, pour te rappeler cette ins-
tigence, dont tu parais si fier!

Ignoratus enim, quam sit natura animae,
Nata est, ad contraria, nascitibus infinicationem
Et simul intereat nobis omnia morte disrupta,
At tandem eri vivat, usque tunc lacunam. lucratus

objectum sanitatis non modo est corpus, sed et in corpore residentis mens, quia
corporis sanitatis destruta ob matutinum commercium at vinculum mens quoque
operationibus suis impeditur ac turbatur. Tametsi mens et anima per se non
egrotat, nihilominus tamen sit, ut corpore male affecto sanguinisque temperie
male se habente, illorum operationes quoque laedantur. Vid. Hofmann de scient.
init. et vit. tuandi. cap. 1.

psobem salogni
et msi. illi
gindam huius
membri sedis
prosternitur
hunc
hoop. hi supra
miserans
hoop. os suu
miserans
iota hi eu
impars iea
si quis ipsius
salibodus
hi misse

#. Vid. I.N. Thomann Annal. Instit. Medic. clinici Wirzburgens. Vol. I. Wirz. 1799. xxii.
"Catenis onusati et alligati codicibus; speluncis omnibus orbatij inclofi; iacebant
mipri in terra stramine testa. itaque non raro verberibus, furia, frigore crucia-
bantur, ut corrum exultatus animos praetercentiame commoverent, et qui dementes,
nondum fuerant, hac tractandi methodo amantem fieri debuerint."

I N T R O D U C T I O.

Considerantibus nobis, quantum profecerint hucusque singulae medicae artis disciplinae, doctrinam de *mentis alienatione* neutquam ita jam esse excultam, uti pleraeque ceterae ejus partes, tamquam veritati consentaneum statuendum est. Jam inde ab antiquissimis temporibus quidem exstiterunt viri, qui studio hujus morborum generis operam impenderent, interim tamen, historia docente, numerus eorum parvus, atque id, quod praestiterunt, haud tanti fuit momenti, ut tenebrae, quae obversabantur huic doctrinae, dispellerentur; cujus quidem rei causa non tam in eo, quod incertum fuerit, num medici, annon potius theologi hoc caput tractandum sibi vindicarent, uti quibusdam visum est¹⁾, quam potius in rei ipsius natura quaerenda mihi videtur. Vix enim ulla inveniri potest disquisitio, quae tanta difficultatum, et quidem spinosarum, prematur copia, quam haec, quae de animo humano agit, cujus natura tam reconditae esse videtur indolis, ut vix sperare possimus, fore, ut unquam eam in clara luce positam perspiciamus.

Negari quidem non potest, recentioribus praeprimis temporibus doctrinam nostram vere magnos fecisse progressus, et, quod in magna nostrorum temporum laude ponendum est, id maxime esse effectum, ut sors miserorum, qui sanae mentis jacturam fecerint, antehac tristissima[#], multo melior redditia fuerit²⁾; nihilo secius tamen scripta auctorum perscrutantes, eorum placita nonnunquam toto coelo inter se distare invenimus, ut, quantis adhuc laboret vitiis, multorum exemplorum auctoritate com-

1) LANGERMANN de methodo cognoscendi curandique animi morbos stabienda. Jenae, 1787. p. 11.

2) Ante omnes de sorte vesanorum PINELIUS egregie meritus est. Ex quo tempore enim scripta sua evulgavit, et ipse curam ejusmodi aegrotorum in se suscepit, non apud Gallos solum, sed apud nos quoque barbara illa methodus, qua vesani animalium ferocium instar catenis atque verbibus coercebantur, in universum humanioribus eosdem tractandi principiis cedere incepit.

comprobari possit; qua de re nemo dubitabit, qui vel ~~unc~~^{un} alterive hospitio vesanorum pedem intulerit, in quibus medici methodis medendi maxime inter se discrepantibus utuntur, et numerus eorum, qui sanitati redduntur, ne in optimis quidem tantus invenitur, quantus exoptandus esset. Meliores forsitan fructus exspectare licebit ex doctorum virorum conjuncta opera, eo directa, ut penitior horum morborum natura in clariore luce ponatur. Quemadmodum enim in quolibet morbo medico id primum tenendum est, ut *formam* non solum, sed *sedem* quoque ac *naturam* mali, sive, ut non solum aegritudinem et passionem, sed *morbum ipsum*,[#] i. e. internas, e quibus coalescit conditiones, et diversam earundem dignitatem cognoscat, ita in mentis alienatione etiam non alia calcanda est via; sed tantum abest, ut hoc fiat, ut adhuc sub judice lis sit, num vesania *animo*, an *corpori* sit tribuenda.

Veteres quidem *Graeci* et *Romani* hoc morborum genus a corpore solo repetierunt ita, ut modo atram bilem, modo acres calidosque aut nigros faeculentosque humores, modo singularem quandam cerebri intemperiem, vel simile quid accusarent, uti ex *HIPPOCRATIS*, *GALENI* aliorumque operibus appareat. Cum vero sub barbaro medii aevi jugo, cum literis in universum physica scientia quoque negligeretur, omnesque de vesania accuratiores disquisitiones abruptae essent, singulorum virorum, sacerdotum imprimis et monachorum, superstitione factum est, ut hos morbos ex diaboli, aut daemonum adflatu ortum ducere quisque sibi persuasum haberet; quae opinio jam antiquissimis temporibus apud *Hebraeos* nata, denuo tam firmas egit radices, ut per tredecim fere secula vix unus existeret, qui horum commentorum inanitatem ostendere auderet³⁾. Seculo decimo sexto demum et decimo septimo, quum laetior literis affulsisset lux, etiam haec nostra doctrina rursus e tenebris in lucem proleta et exculta est, et quam magni fructus inde ab hoc tempore e disquisitionibus novis in ipsam redundarint, id nomina celeberrimorum philosophorum aeque ac medicorum testantur, qui studium in iis dilucidandis collocarunt. Inter illos enim *BACONEM* *VERULAMIUM*, *CARTE-*

3) Mich. *SELLUS*. *Dialogus de energia, seu operatione Daemonum.* Paris, 1557.
SEMMLER, *von den Daemonen u. daemonischen Leuten.* 1762. .

#. Tridax, tridaxus, i.e. aegritudo, vobis i.e. morbus: cf. Lister, Capitulum de han-
gris et in gynaecia p. 2 destruetur; ad hoc de strumam in gynaecia
et utructu desilba.

#. Mexaytol Tot quodam per evagras saquovar scadopos: Gilberti Gaelminier primum gra-
dit. Lut. Parif. 1615. "Diemones autem aëri et terrestri arte perficiantur mentes hominum subeunt
- sunt atque ad absurdas quovis affectus et extremeri impellant." pag. 34. "Ipsi Diemones nobis cum clavis confi-
- tur, ita, ut ne sentiamos quidem undanu bellum nobis ingrat. Diemones afflata Orci gales hominem
- nos nro artificio miraque perficia conturbant." p. 58. "Alias nobis medici suadore conantur, dund huius
- itus non a daemonibus procedere dicunt, sed potius ab humoribus, spiritibus, male affectis, etc: non auto-
- di se inchantmentibus et expiationibus eos curare nituntur, sed pharmacijs, etc: - Euthafias nos autem
- quid movet et agitat, qui futurorum nonnihil intendunt praedicunt, qua quaeso ratione hoc loco mo-
- tertia vitiator appellaverimus: - etc: etc:

F.F. Beaupéring, qui omnem vesaniae causam in personâ imaginatione quaesivit, ha-
bitavit. "Chercher la raison de ces délirs extravagantes. Dans le dérangement des organes, ce phénomène
accumule les difficultés; il ne serait plus possible d'expliquer après cela, comment les
longs intervalles viennent l'entremêler avec accès de folie, puisqu'il n'est possible
que les organes passent tour à tour d'un état extraordinaire à un état ordinaire. Il est
plus simple d'attribuer la cause de ces phénomènes à la vivacité des images." Vid. Mémoir.
de l'Acad. D. sc. I. Brux. 1759. p. 397. La folie est toujours une altération de quelque
imagination, causée par l'imagination; c'est à dire un état où l'imagination
altère la représentation de notre état présent. Vid. id. p. 409. L'exercice des
facultés de l'âme suppose donc le ministère du corps, et il est naturel de croire,
qu'un corps autrement organisé, que le nôtre, quelqu'un lié à une âme de la
même nature, que la nôtre, produirait cependant un homme bien différent
de ceux, que nous appelons ainsi.

Onnes de madame

Le matin

William Saunders Hallaran. (Practical Observations on the Causes and Cure of Insanity. Cork 1818.) contra Spintzheimium monuit, animum ipsius morbo corripi-
posse. (Vid. Dit. Secund. pag. 16 figg.) Discrepant statim inter Marianum mentalem
et corporalem. In universum tamen et ipsi non tam à de proxima, quam
potius de remitis vesaniae causa loqueretur est. Spintzheimius gravissimi ad-
presus est argumentis, nihil minus tamen cum proposito refutare hanc positionem
neque Disputatio ejus, vel etiamque elegantissima et excellentissima, expugnat. ut
et quis ab ea in contraria sententiam duci proficit. Omnes actiones mentales
ab animo ipso solo pendere certat, quod vero neutrum ad eum, sed ab anima
cum corpore coniuncto pendere experientia non minor, quam Disquisitio
philosophica deconficit.

Vid. Derselbe Übersetzung von George's Work für la folie uobt einem Langzug.

SIUM, LOCKEUM, LEIBNITIUM, GASSENDIUM, inter hos vero HELMONTUM⁴⁾, PR. ALPINUM, WILLISIUM, MORGAGNIUM, MOOREUM, WEPFERUM commemorare sufficiat.

Quod vero attinet ad litem de sede vesaniae, eam quidem, etsi fere cujuscunque seculi et sectae viri in ejus indagatione insudarunt, tamen neutquam compositam, quid? quod acriorem jam esse videmus, quam ullo tempore fuit.

Longum foret, omnes eos commemorare, qui ab utraque parte steterunt, quare eorum tantum mentionem facio, qui recentioribus temporibus sententiam suam argumentis fortioribus stabilentes, ceteris palmam praeripuisse videntur. Inter illos itaque, qui mentis alienationem ab animo ipso pendere dicunt, BEAUSOBERIUM⁵⁾, HARPERUM⁶⁾, LANGERMANNUM⁷⁾, ERHARDTUM⁸⁾, et prae ceteris HEINROTHUM⁹⁾ nomino, inter eos contra, qui contrarium ostendere conati sunt, quorum numerus illos longe superat, ARNOLDUS¹⁰⁾, CHIARUGGI¹¹⁾, CRICHTON¹²⁾, PINEL¹³⁾, REIL¹⁴⁾,

4) Memoratu digna sunt verba HELMONTI haec: „Extra controversiam reor, morbos universum omnes adoriri immediate animam caducam, ac mortalem. Vid. Ort. med. Anima sensitiva. 2.

5) De BEAUSOERE, Reflexions sur la nature et les causes de la folie; cinq memoires. Vid. Memoires d. l'Acad. roy. d. scienc. de Berlin, au. 1759. et 1760. Ce n'est donc alors, que dans l'ame même, qu'il faut chercher la raison de la folie. ~~FFF~~

6) HARPER Abhandl. über die wahre Ursache u. Heilung d. Wahnsinns; a. d. Engl. von G. CP. W. CONSPRUCH. Marburg, 1798.

7) J. G. LANGERMANN lib. cit. p. 41. seqq.

8) ERHARDT, Versuch über die Narrheit u. ihre ersten Anfänge; in d. Beiträgen zur philos. Anthropologie v. WAGNER. Wien, 1794. Bd. I. p. 100. — Ueber die Melancholie. ibid. II. p. 1. — ^{11. 35. farg} Ueber die Sinnlosigkeit u. Raserei; in Hufeland's Journal d. pract. A. k. Bd. XIV. H. 2. p. 64. ^{har 7." helle} ^{und lösig}

9) F. C. A. HEINROTH Lehrbuch der Störungen des Seelenlebens. Leipzig, 1818. — Kritische ^{gr. lösig} Uebersicht der Theorie u. Praxis der psych. Medic. in d. neuesten Zeit. vid. Neuestes Journal d. Erfind. Theor. u. Widerspr. in d. Medic. Bd. I. p. 163, 294, 380. Bd. II. p. 76. 136. — De morbis ^{lauter lösig} animi et pathematum animi differentia; Dissert. Lips. 1811. ~~FFF~~ ^{VS 1. 1. 1. 1.}

10) Th. ARNOLD Betrachtungen über d. Natur, Arten u. Ursachen d. Wahnsinns; a. d. Engl. ^{grosshalle} (1782) von ACKERMANN. Leipzig. 1784. ^{2. Aufl. 1793.}

11) VINC. CHIARUGGI Abhandl. über d. Wahnsinn nebst einer Centurie von Beobachtungen; a. d. ^{die jüngste, a.} Ital. (1793) Leipzig. 1795. 3 Thle.

12) A. CRICHTON, Untersuchungen über d. Natur u. Ursprung d. Geisteszerrüttung; a. d. Engl. (1798) mit Zusätzen von HOFBAUER. 2te Aufl. Leipzig. 1810.

13) PH. PINEL, philos. medic. Abhandl. über Geistesverwirrungen oder Manie; a. d. Franz. von M. WAGNER. Wien, 1801.

14) REIL, Erkenntniss u. Cur der Fieber. Bd. IV. p. 253 — 524 — Functiones organo animae ^{in s. fig: 10.} A 2 ^{Großhalle} ^{2. 1. 1. 1.}

*einem anderen Stellen sagt er. da
wir offen Verlauf und sozusagen
den längern Schen, folgt hier auf
Wohlfeilung der ganzen nicht auf die eigene
Kraft zurücksetzt, & welche Theologie
widerstehen kann, wenn sie
sich auf den Menschen selbst bezieht.*

HAINDORF¹⁵⁾, SPURTZHEIM¹⁶⁾, NASSE¹⁷⁾, HARTMANN¹⁸⁾, WEISS¹⁹⁾, et GEORET²⁰⁾ excellere mihi videntur.

Jam vero, cum mihi hoc tractandum sumserim, ut pro viribus in sedem et naturam horum morborum inquiram, obsoletam illam et jam seculo decimo sexto a WYERO²¹⁾ extinctam doctrinam de diabolicis obsessionibus praetereo, et id mihi tantum investigandum censeo, num illi in *animo ipso*, annon potius in *corpore* sedem suam habeant. Dispescenda autem mihi videtur haec disputatio in duas sectiones, in quarum prima vesaniam in animo non quaerendam esse, demonstrare elaborabo; in altera autem de corpore, ut sede vesaniae, sermo erit.

Antequam vero progredior, non possum non, Vos, Lectores benevoli, ex animo rogare, ut juvenis in re tam ardua atque obscura explicanda versantis temerarium forsitan ausum benevole excipiatis, ejusque errores et minus concinnam vel claram expositionem argumenti difficultati aequa ac gravitati condonetis.

peculiares (Dissert. Def. Buettner) Hal. 1794. — *Rhapsodien über Anwendung d. psychischen Curmethode auf Geisteszerrüttungen.* Hal. 1803.

15) A. HAINDORF, *Versuch einer Pathologie u. Therapie der Geistes- und Gemüthskrankheiten.* Heidelberg, 1811.

16) J. G. SPURTZHEIM, *Beobachtungen über d. Wahnsinn und die damit verwandten Gemüthskrankheiten.* Nach d. Engl. u. Franz. bearbeitet v. EXMIDEN. Hamb. 1818. # #.

17) NASSE, *Ueber Abhängigkeit oder Unabhängigkeit des Irreseyns von vorausgegangenen kranken Körperzuständen.* Vid. *Journal f. psych. Aerzte.* I. p. 128. u. 409. — *Vereintseyn von Seele u. Leib oder Einsejyn.* Ibid. Bd. III Hft. 1. p. 6. 1818. u. 1820.

18) HARTMANN, *Der Geist des Menschen in seinen Verhältnissen zum physischen Leben, oder Grundzüge zu einer Physiologie des Denkens.* Wien, 1820. (2 vols. 8°.)

19) CH. WEISS. *Ueber d. Wesen u. Wirken d. menschlichen Seele.* Leipzig, 1811. — *Ueber Verbindung zwischen Seele u. Körper.* Vid. *Journal f. psych. Aerzte.* Bd. II. 1819. p. 1. u. 509.

20) GEORET, *de la Folie.* Paris, 1820. übersetzt mit Baylagen von Heinroth. Leipzig, 1821.

21) WYERUS, *de praestigiis daemonum.* 1660. et incantationibus ac veneficiis Basilei, 1564.

Mr. Hill observes that "Insanity is never a purely mental disease" and "that Insanity is always a symptomatic disease!"

Haslam, Prof. über d. "Moral. u. Med. Theorie d. Geist. Krankh." 1800
pag. 64. Das Gemüth wahrheitl nicht, d. "Moral. u. Med. Theorie d. Geist. Krankh."
K. S. Neumann, die Kunstfertig d. "Wortdruck" von mir und d. "Moral. u. Med. Theorie d. Geist. Krankh."
ausarbeitet. Leipzig 1822. (1st ed. 1816.)

Mich. u. Lebhaftes Darstellen d. menschl. Gemüths - in sein bestes
D. möglich d. lebhaftes Leben, für den Menschen d. Richtigkeit d. Erfahrung bildet.
1824. Wien. (

#. Esquirol. Diction. Des sciences médicales. Tom. XVI. artic. Folie. Deliné, Manic.
J. M. Leupoldt. Was versteht sich gemeinhin unter physiologischer Psychopathologie? Vid. Nasse's Journal f. p. f. A.
Prof. Dr. Dr. W. Lawrence. Lectures on physiology and zoology. Lond. 1819. p. 112.
F. L. Benecke, über d. Verhältnisse v. Seele u. Leib. in Nasse's Journal f.
p. f. A. für den vorliegenden Abend, der jetzt hier auf
Sprecher gegenstand gesetzte worden sind.
J. Hillebrand, Kritik der Psychologie und Hirnphysiol. 3 Tl. Leipzig. 21.-23.

Der Mensch ist ein Organismus, der nicht, leuchtet in dem
Organismus, sondern zwischen Organismus, Organen. Geist ist nicht
ein Organ, sondern ein Prozess, der zusammen mit dem Organ
gekultiviert wird. Der Geist ist ein Prozess, der zwischen Organen und
Organismus ist unperfekt.

##. On the diseased manifestations of the mind. Sect. III. p. 96. I reject a mere
mental insanity, and consider the cause of every derangement of the manifesta-
tions of the mind as belonging to organic parts. — I have no idea of any dis-
order or any derangement of an immaterial being itself, such as the soul is. The soul
cannot fall sick, any more, than it can die.

Dr. Winterbotham's Dissertation in der englischen Literat. Zeit. 1823
D. 5th July p. 55. No. 164 - 167. under Dr. W. & Hartmann, New
Landsford & Kiefer's Office in Bellman's and the Library of Royal
1st June 1823 - 2^d Nov 1822. (5. May. 1823.)

Doch die Tiere und sich selbst verbergen und thun, d. folgerig auf jenen
und die wichtigste Leidenschaft ist eben: Lustigkeit im Lügner, d. Würfe
sich, nicht sich selbst vorzuherrschen. Wegen beweisen. a) Einmal untergegangen:
Sich bewusst, nicht ist das Fazit der Tiere, und innerlichem Willen
der wahrheit nach Straflos, wenn es d. Fleißthier ist, der hingebt ist.
b. Wies Lustigkeit der Tiere, wenn sie bestimmt auf nicht d. Fleißthier
wiederholte. d. die Menschenleidenschaft ist auf d. göttliche Wahrheit
selbst gerichtet, und c. Wies Lustigkeit der Tiere, wenn sie auf den
Wegen der Erfüllung, d. h. Liefert, d. alle geistigen Freuden und
Wohlgefühle auf dem Weg der Rechte und Rechtigkeit machen, wie jene Tiere
Fleißthier auf dem Weg der Rechte und Rechtigkeit machen, d. h. die Tiere
Lustigkeit der Tiere nicht d. Liefert d. geistige Wahrheit auf nicht
auf dem Weg der Rechte und Rechtigkeit machen, - Philanthropie, Moral & Erfüllung des Willens
sind auf dem Weg der Liefert d. Liefert d. geistige Wahrheit auf nicht
auf dem Weg der Rechte und Rechtigkeit machen.

Nihil aliud hi sibi nomine animi comprehendere possunt, quam actiones mentales,
quae a corpore ostenduntur dicuntur, neque aliud quid sicut quam symptoma,
quae qualibet temporis momento evenerint et orientur. Stimulis nihil
aliud nominarent, quam fieri operationum animalium sive effectus, (En-
scheinung) qui a corpore orientur et statim desinunt ab corpore actio desinet.

++. Wies sind j. b. als Hohenbaumer. Lügner "Lügner". geschildert am Krie-
ghofenheit, in Nafzger Louras. 1831. p. 1." für einen so spricht, da
wurde jn Tiere s. Leidenschaft d. nicht Leidenschaft, d. si man zu
Methode d. Hypothekenmauer tritt, aber das ist möglich, d. d. diese
Leidenschaft i. d. voraussetzung. D. d. d. nicht voraussetzung ist, d.
dass d. voraussetzung Leidenschaft d. voraussetzung ist, d. d. Leid-
schaft d. voraussetzung Leidenschaft d. voraussetzung, d. d. Leid-
schaft d. voraussetzung d. voraussetzung d. d. Leidenschaft d. voraussetzung.

S E C T I O I.

De sede vesaniae in animo non quaerenda.

Fuerunt, et inter nostrates sunt, qui natura animi ipsius ad quaestio-
nem vocata, vel omnino quidem animum negantes, — vel ipsum a cor-
pore productum censentes, — vel corpus animumque reapse unum idem-
que esse existimantes, — vel denique, corpus ab animo productum esse
sibi persuadentes, vulgarem de eo doctrinam, quae toto coelo a corpore
differentem et per se consistente eum appellat, vanum phantasma de-
clararent. Quae quidem sententiae ad Metaphysicen potius pertinent,
neque rem, quam tractaturi sumus, proxime spectant. Ne tamen quis pu-
tet, futilem fore nostrum laborem, nisi haec theorematum de natura animi
inquiramus, saltem indicandum est, qui fiat, ut negligere illa possimus.

Qui negant animum, de eo, in quo cardo quaestionum nostrarum ver-
sabitur, disputare non possunt; consentiunt enim in eo, omnes morbos,
quotquot eorum sint, ad corpus tantum pertinere. Qui discedunt in sen-
tentiam ab ea, quam modo attigimus, haud ita longe discrepantem, ani-
num, etsi a corpore diversum, tamen ab ipso procreatum esse, ii vix
ac ne vix quidem de morbis animi sermonem instituere possunt. Invol-
vit enim eorum sententia aliam, nempe, animum non ens esse per se
consistens, sed a corpore ortum, ab eodem ali et conservari, unde appa-
ret, omnes, quibus animus obnoxius esset, mutationes, non nisi a cor-
pore produci.[#] Qui animum et corpus unum idemque esse existimant,
ii nullum inter utrumque discriminem statuentes, omnem dissensionem a
se removent, quemlibet morbum ex uno eodemque fonte manare pro-
nuntiantes.[¶] Quod denique attinet ad eorum sententiam, qui corpus ab
animo procreatum esse nobis persuadere volunt, ii vix aliud quid dicunt,
quam quod STAHLIANI statuerunt, animum corpus suum organicum con-

struere arbitrantes. Si enim materiam ipsam ab animo creatam esse contendenter, vere absurdum aliquid edisserent. Coguntur itaque, differentiam statuere inter corpus et animum, ideoque in inquirenda vesaniae sede iis ab eodem loco cum nobis egrediendum est, a dupli nimirum hominis natura, in *corpus* et *animum* discedente²²⁾.

Ut vero justus in disquisitione servetur ordo, omnia et singula in quatuor sectiones dividenda censeo. Ostendendum enim primum est, quid in genere statuendum sit *de natura animi*, deinde in quo consistat *santitas animi*, tum, quid sit in universum *alienatio mentis*, denique, quid ex his concludi debeat de ejus *sede et natura*.

A. Quid statuendum sit *de natura animi humani*.

Desudarunt inde ab antiquissimis temporibus cujuscunque seculi philosophi in inquirenda recondita animi natura, sed omnes eorum disputationes, quotquot fuere, et omnes theoriae speciose excogitatae, magni quidem ab altera parte momenti, ad id, quod illustrandum erat, nil magni profecerunt. Demonstrarunt enim potius, quid animus non sit; quid sit, quoad substantiam sive essentiam, nemo hucusque demonstravit; quare non injusta videtur veterum de animo querela, quod omnia fere intellegat, praeter se ipsum²³⁾.

Si quid scire licet de animo, hoc non nisi in eo consistere poterit, quod ex fida observatione operationum ejus, sive functionum organismi humani, quas mentis vocamus (*Seelenfunctionen*), casti ratiocinii ope deducere nobis concessum est.

22) Vid. SCHMID *Physiologie philosophisch bearbeitet*. III. 20. Auf dem empirischen natürlichen Standpunkte ist dieser Dualismus, d. h. die Behauptung von dem Daseyn zweier verschiedener Naturen in der Welt, der geistigen und der materiellen, und eben so vieler wesentlicher verschiedener Theile des Thiers, zunächst des Menschen, einer Seele und eines Leibes, unvermeidlich. — NÄSSE Ueber Vereinseyn von Seele u. Leib etc. in Journ. f. ps. A. III. 6. Denkschr. Journ. 21. 32 Hft.

23) SENECA, Quaest. natur. VII. c. 24. Multa sunt, quae esse concedimus, qualia sint, ignoramus. Habere nos animum, cuius imperio et impellimur et revocanur, omnes fatebuntur; quid tandem sit ille rector dominusque nostri, non magis tibi quisquam expediet, quam ubi sit. Alius illum dicet esse spiritum, alius concentum quendam, aliis vim divinam et Dei partem, aliis tenuissimum aërem, aliis incorporalem potentiam. Non deerit, qui sanguinem dicat, qui calorem. Adeo animo nou potest liquere de ceteris rebus, ut adhuc ipse se quaerat.

#. Qualisunque sit animi natura, non opus est, ut implicemus. nos. contraria et argutia metaphysicorum, consideramus. potius est homo, qualis revera observationi datum est, constans a corpore et animo, quoscumcunque, quae in constanti, tribuenda sunt viris ac functiones. Animus et corpus. conjugati hominem continent, neque sibi sunt revera ita, uti cogitando se iungere solemus, ut ergo significat, alter ab altero pendet, neque unione sibi alter consum per se ita conficitur, uti in homine subsistere eos videmus.

Facultates primariae, quae homo ex his duabus. partibus, constant perficit ratione, agitando ac judicando, sensu i.e. voluptatis ac doloris. perceptione et voluntate, impetuando ac versando conspicuntur, in qua omnes, consentiant, qui de animo, est de re corpore diversa cogitarent. Mirum videri non potest, animus, atque immaterialis, cum Natura ab auditoriis duorum ipsius appellamus, hanc varia, agendi rationes, vide posse. Eacet enim hoc ea ipsius unione animi cum corpore. Quatenus, cum non eo usque in hac vita terrestri agendi patiendique modo judicari licet, non nisi corporis conjunctus actiones illas perficit, contra se iunctus ab ipso, tanquam instrumento suo, ne cogitare, neque sentire, neque velle agaliquid posse videtur. Quia quae so enim ratione immateriale, per se consistens, mutationes inire ac in se ipso actiones, quales illae provocare possit. Attentiendum potius est aliorum philosophorum placitum, nempe minimum per se ex absolute sensatione, (Sinn) et ex absolute voluntate (Trieb), tandem ex elementis suis, sive etiam potius negativo nimirum et positivo consistente, varias vero ejus actiones, ubi cum corpore unitas, in perceptionibus. (Vorstellung) et oriundis hinc effectis, sive ut alijs verbis velar, in cogitando, sentiendo et volendo verni. (Vid. Weisf. Untersuchungen ueber d. Wesen u. Wirken d. menschl. Seele. pag. 33. — E. Platner Quest. physif. Lips. 1794. p. 48. u. Leksl. d. Logik u. Metaphyf. Lips. 1795. p. 10)

Lude fiat, quod perceptiones variae vel ad cogitandum, vel ad sentiendum, vel ad volendum animum impellant, hic fuisse illustrare, propterea argumenti gravitas postaret, a terminis hujus disquisitionis aliena non est. (vid. Plather. Diff. Quest. phys. p. 48.) Animus humanus vero nunquam per se diversas uno eodemque tempore actiones priscire potest, cum immaterialis sit. Deaque omnem spati, sive duplicitatis, notiones se excludant. Homo successivitate tantum modo sentit, modo cogitat modo vult. si ostenderet aliquis, rem aliter se habere, animusque simul vario modo agere, conseruare induceretur, ut duplicitatem i.e. actionem in spatio, materiales mundi igitur faciat, quippe qui materiae illum aequipararet, cumque ad eandem leges, quibus haec stricta tenetur recurrere videretur. A duplice actione nimirum uno eademque tempore peracta spati notio se iungi nequit, quoniam, ut varias actiones, quis in eis, in eis agit. Distinctiorem necesse est, quarundam altera pars hanc altera illum paragat aut

uare, quam varia sit animi agendi methodus, quolibet tempore ipsum, si immaterialis est, unitantur operationi traditum esse; concedendum est. Hoc quidem erum esse non rationis deductio solum, quam modo instruimus; sed ipsa quoque experientia, ubi accurate in animi actiones attendimus, fidere videtur. Cavendum est, ne actiones animi cum actionibus corporis ab animo inchoatis confundamus, uariorum omnia quidem variae simul perficiuntur ita, ut animus ipsi quoque in eundem varias operationes uno tempori momento inire ac perficere minus in remittentibus videatur. Sed videtur tantum. Enim vero si quis. e.g. cogitando simul liberi voluntatem exercere videtur loquendo, obumbulando etc: hi motus corporis voluntarii non ipsi sunt animi ipsius actiones; sed ab animo solummodo inchoati sunt, et eo tempore, quo ipse hanc voluntatis vim exercuit, revera cogitatio ostebat, contra reiterata cogitatione vis voluntatis esset, motusque voluntarii illi insito quasi animo ob conficiendum involuntarie continuantur, unde fit, ut cogitatio de reali qua exigitur. animo novis Dei. interpellatur et perturbetur, attentio animi a certa qualitate re avocationem. Nemo enim est, qui duas pluresque sibi simul ideas et perceptiones representante posset, quae non ipsi successive animo exercitari possunt. (quod egregie Weis exposuit. Vid. ej. l. t. l. pag. 24.) Quare, si non saty. clare hoc sapienter in oculorum nostrorum incurrit, et huc intendens actiones animus occupare videntur, hoc sensibus nostris. triuendund est, hebetoribus, quam ut successione illam et mutationem celestinae parte juste discernere possumus. quemadmodum animus ob sensuum hebetoribus operatii minimas particulariter haud distinguimus, nihil tamen scimus vel haec quoque variis moleculis compositas esse nemo negabit, ita de temporibus quoque minimi, astriolij judicandum est.

Spiegelius dicit. "I conceive the mind, in this life, confined to the body, of which it makes use - that is, the powers of the mind want instruments, for their manifestations, - on these manifestations are dependent on the instruments, cannot appear without them, and are modified, diminished, or deranged, according to the condition of the instruments, or organs."

Missa igitur quaestione metaphysica de natura animi interna hominem consideremus, qualem re vera observationi nostrae sese offert, dupli functionum ordine insignem, animi scilicet, et corporis organici; quae quidem, etsi dum vita humana vivitur, intimo commercio conjunctae sunt, toto tamen coelo differunt. Mentis enim est sensu affici, velle, cogitare, corporis vero, continua materiei organicae commutatione ex germe sese evolvendi ad certum gradum et terminum, ex quo denuo, retrograda quasi ratione, naturae ordini inorganico paulatim paulatimque proprius accedit, eique re vera traditur.

Si quid est, quod commune inter se habet hoc utrumque functionum genus, hoc in eo cernitur, quod mentis functiones aequae ac corporis in vitae progressu sensim paulatimque quasi ex germe enascantur, quod utraeque non solum eandem, quoad evolutionem, legem sequantur, sed eadem etiam stadia hujus evolutionis percurrent, denique, quod utriusque functiones in continua quasi productione seu formatione peculiaris indolis consistant, scilicet vel idearum, vel organicae materiei, et quod omnes duplicis hujus generis functiones intime inter se cohaereant et organico vinculo contineantur.

Quodsi vero mentales functiones fastigium vitae humanae attigerunt, quid intersit inter mentis et organismi naturam, perspicue denum intelligitur. Jam enim non solum nos esse, sed nos esse nosmetipsos cognoscimus (*Selbstbewustseyn*), naturae ordinem sensibus externis oblatum non, nisi unam naturae extra nos positae partem efficere, alteram vero esse sensibus non obviam, cogitatione tantum attingendam, sublimioris multo indolis, qua-fit, ut perspiciat humanus intellectus *omnia*, quaecunque sint, ex uno eodemque principio ortum habere, temporis et spatii vinculis conditionumque omnino legibus soluto, perfectissimo, aeterno et vere absoluto, ut verbo dicam, caduca esse *omnia*, quae sensus nostros feriunt, destructioni etiam obnoxiam esse eam nostrae naturae partem, quae materiei formam habet, aliam vero stabilem, immutabilem et sublimioris naturae, qua 1.) apti nascimur, ad omnia, quae sensuum ministerio excipimus, ceu naturae ordinem inferiorem novo, eodemque ideali modo quasi denuo creanda et reproducenda in nobis ipsis (*Vernunft*), qua 2.) sacrae adstringimur legi, intrinsecus datae, *omnia*, quae agere nobis pla-

*und selbst führen, führen wir einher
für Sie. 1. die von uns mittels
dieser L. überzeugt sind in
unsre Dinge bringend.*

cet, utrum bona an mala, i. e. utrum principio et creatore omnium, quae sunt, digna sint, nec ne, probe antea examinare et ad bilancem quasi revocare. (*Gewissen.*)

Quae cum ita sint, nil, nisi quod naturae et rationi consentaneum est, agimus, si hominem naturae ordines diversos in se inclusos et unitos prae se ferre; hos vero ex uno scaturire fonte, -- omnia, quae in sensus incurunt, non nisi formas rerum esse, seu partem minus essentialiem, externam, inferioris multo indolis, et hinc facile mutabilem et destructioni obnoxiam, illud vero, quod primarium rerum creatarum fontem nos docet, divinae revera indolis, hinc immutabile et auctori summo cognoscendo et pietate colendo aptum natum esse, seu, ut sacra scriptura ipsa docet, hominem ad Dei imaginem factum esse, affirmamus.

Homo vero, in medio naturae creatae ordinum positus, et ex utroque conflatus, quatenus aliquid per se est, generalem naturae legem, quam legem *Egoismi naturae* appellant, sequitur, qua quidquid existit, se ipsum tueri, hincque omnia, quae extra ponuntur, conservationi propriae ut inserviant, elaborat; quid? quod, cum conscius sibi sit eorum, quae vel sensibus arrident, sive minus, nova sic ratione, *conscia* videlicet, appetere et prosequi potest, quae placent.

Primarius vero *hominis character*, ex quo essentia ejus prodit, in eo cernitur, quod *rationem* et *intellectum* appellamus, in facultate omnium, quae sunt, connubium et commercium intuendi et ad summum unicunque fontem reducendi, i. e. naturam sensibus oblatam pariter atque idealem, sublimiorem, divinam cognoscendi. Si quid restaret dubii, an revera divinae originis sit haec dos, hoc facile tolli posset. Competit nimurum homini tum facultas *cognoscendi*, quae divino numine digna patrare possit, tum *eligendi*, quae ipsi placent. Ipse vero inter utrumque ordinem, ~~idealem~~ ^{nimirum} et realem seu materialem positus, maximo quidem impetu ad ea, quae materiali formae, inferiori nimirum, arrident, concupienda fertur, nec nisi educationis ope eo ducitur, ut, quae natura ipsius *io-
Seia* digna sunt, praeceteris appetat, reliqua vero non nisi quatenus ad conservandum organismum necessaria sunt et utilia. Continuo hinc nisu modo ad sublimia, modo ad futilia fertur, ejusque cupidines modo ad hanc, modo ad illam partem trahuntur. *Secundum* quidam *deus* *gods*
et deus in manus eius sit sed et deus in manus eius
et deus in manus eius sit sed et deus in manus eius
et deus in manus eius sit sed et deus in manus eius
et deus in manus eius sit sed et deus in manus eius
et deus in manus eius sit sed et deus in manus eius

Hominis, ut facimus bono, libertate gaudem; quod veritati respondere, cum nobis met ipsi consciens sumus, quo nescio, an firmius possit extare argumentum, nemo facile infirmas ire poterit. Sed caveamus, ne falsam huius thesi involvamus notiam. Tantund nimis absurdum absit, ut haec libertas in libera quadam ab omnibus legibus solita actione consistat, ut potius infirmas nobis sint leges, quibus omnis actiones adaptare coacti sumus. Quis enim e.g. globum angulosum et dolorem gratum sibi cogitare posset, quod legibus rationi nostrae infirmas expugnat? Ideoque absurdum est, ut in vesania animadvertisimus. Libertas nostra potius in eo sita est, ut ratione libere uti possumus, ut alieno impulsu non necessario ad certas quadam actiones moveamur, sed, uti Platnerus dicit, rationi contentarea atque differentia eligere possumus, i.e. ut arbitrio nostro velletum sit, utrummodo aliquid appetamus, modo aliquid fugiamus, ut resistere vel obsequi possumus motui accepto et illecebri, (vid. Platner Progrinus quid differat inter animum et mentem. Lips. 1814. pag. 10.) in quo omnis consistit improbitatis reprehensio, virtutis laus. — Sed iam probe tenendum est, animum non per se consipere, sed cum corpore conjunctum esse et ad omnes actiones in hac vita peragendas corpore operari habere, Deinde aliquis ex parte ab ipso pendere. Libertas hominis igitur nequit tantum absoluta est, uti videri posset, immo constringitur quoddammodo nulla animi culpa, ubi corpus puer instrumentum animi minus perfectionis est. Ut libere homo agere possit, voluntate et conscientia opus est, quae quantopere variant secundum corporis status firma experientia exploratum est. Omnes animi actiones a perceptionibus (Nothfällungen) inchoantur, quae ab animi organo videntur, unde libertatem homini necessario coegeri et etiam si animus intactus manet ipsum in consipere quasi quendam trahi, luce clavis apparet. (Vid. Hohnbaum Uebel D. Verhaeltniss von Leib u. Seele. vid. Journal f. ph. d. II. p. 34) Apparet, propter ceteros pariter atque intonos, quae perceptiones provocant, libertatem coercere. Corpus mentem in consipere trahit quare Barthol. de Moor precioso dicit "Cum ergo unius mentis cum corpore tanta sit, ut mens affici non possit, quin corpus simul afficiatur, nec corpus, quin mens simul male militetur rectissime mea iudicio cerebrum dicitur dispositum ad Melancholiam, quando ejus vestigia, dispositio etc: non possunt non in mente excitare cogitationes turbulentas et ad tristianum vergentes. Vid. ej. Pathol. cerebri. Anstelod. 1404. p. 146.

Facultatem autem distinguendi et eligendi, quae digna sunt divina hominis origine et natura, moralis disciplinae magistri *liberi rationis humanae usus* nomine insigniverunt; quo compos ille factus est, rationis solius ope ea, quae mala sint, respuendi, et ea, quae coelo placeant, eligendi. Interim probe tenendum est, *liberum rationis usum non in ea solum functionum animi parte inclusum esse, quae practicam vitam respicit, i. e. moralem, sed liberum etiam ipsi datum esse exercitium omnium, in quas vita idealis dispescitur, functionum.* Pro lubitu enim ideas revocare, inter se comparare, conjungere, seriem aliquam earum supprimere et novam inchoare potest, id quod *liberi arbitrii* nomine insignitur. Cum vero *ratio et intellectus essentialis* sit hominis character, ut quid cogitet ac velit *legibus supremis, rationi scriptis, consentaneum* sit, jure exposcitur. Fit autem ex dominio illo rationis humanae, ut omnes ejusdem et sensationes et repraesentationes externae non minus, quam inferioris ordinis appetitus, qui organismum spectant, rationis imaginem prae se ferant, i. e. legibus rationis consentaneum aliquid habeant. Quod si igitur suprema illa hominis lex inversa fuerit, ita, ut vel externae et internae repraesentationes aut sensationes formam rationis exuerint, vel idearum, in quarum exercitio et productione animi vita cernitur, formatio et combinatio legi illi non respondeant, nec appetitus et nisus animi, verbo, si imperium illud, quod *rationi ad gubernandas functiones vitae idealis competit*, sublatum est, tunc hominem essentialis ejus characteris, i. e. liberi in omnes functiones ideales imperii jacturam passum esse, jure dicimus. Caveas itaque, ne, ut factum est, liberum rationis in practica seu morali vita usum cum isto imperio animi, quod omnibus ejus functionibus praeest, confundas.

B. Quid sit sanitas animi.

Si dicendum, quid sit *sanitas animi*, prius in mentem est revocandum, nos animum per se neutiquam cognoscere, ideoque non tam de animi ipsius sanitate, quam potius de normali functionum, quas animus cum corpore conjunctus peragit, statu disserere posse, scilicet nos cogitando quidem ipsum a corpore discernere, revera autem eum non ita sejunctum esse, sed arctissimo necessitudinis vinculo cum corpore,

et corpore interveniente, cum rebus externis conjungi. Corporis auxilio animus impressiones percipit ac movetur, corporis auxilio illis consenteos producit effectus; *ubi tollitur nexus, vita humana amplius consistere nequit.*

Criterium vero, seu signum essentiale sanitatis animi nostri in eo situm est, ut *intellectus usu gaudeamus, ut nobis concii simus, atque libertate fruamur, animi functiones secundum leges rationi scriptas dirigendi.*[#]

Iam vero, si verum est, quod est verissimum, sanitatem in universum in eo consistere, ut omnes functiones in unum conspirent finem et se invicem auxilio mutuo excipient; ut homo non solum cum rebus externis in aequilibrio sit, sed ut vires ac functiones omnium ejus partium singulae quoque inter se harmonice conspirent, necessario in definienda animi sanitatem harmonicus ejus functionum concentus primarius sanitatis animi character dicendus est. Hinc eam in eo consistere censemus, ut omnes functiones, quas animo tribuimus, rebus externis pariter respondeant, ac inter se ab omni parte concinne conspirent; quod cum fieri non possit, nisi nobismet ipsis concii simus atque libertate fruamur, a vero mihi aberrare non videor, si eam in conscientiae atque libertatis integritate, sive in incolumi intellectus et rationis usu positam esse censem. Hoc ubi fit, res externas sensibus recte percipimus, notiones inde collectas retinere et imaginationis et memoriae vi revocare et ulterius prosequi possumus, unde prae ceteris humanae cognitionis exsurgit praestantia.

C. Quid sit alienatio animi.

Qui de animi morbis commentati sunt, non omnes in definienda eorum notione consentiunt; descriptiones eorum potius tam parum sibi respondent, ut ne ad hodiernum usque diem, quid sit vesania, evictum sit. Alii nimirum, hanc notionem nimium extenderentes, omnes animi status huc referri volunt, ubi quis agat contra normam et leges *intellectuales non minus, quam morales*, proptereaque improbos quoque et stultos huc pertinere contendunt; alii contra, notionem nimium limitantes, eos tantum status huc referunt, in quibus *ratio ac voluntas, absque manifesta in corpore causa, in longius temporis spatium sublatae sunt.* Secludunt igitur non solum vitiosos, sed etiam delirantes, ebrios, somnambulantes alios-

Quae quidem animi sanitatis signa tam arte noxa sunt sibi que invicem respondere videntur, ut altero sublatu alterum quoque deficiat. Nam enim conscientia nulla, ibi nulla libertas, nullus intellectus, usq;

Benecke definiert in seiner Abhandlung, "Ueber d. Bezugsp. d. Seelakultur u. seine Bedeutung gegen die ihm verwaisteden in Naffer. Sonnab. f. p. f. A. 18
K. IV. p. 1.) das Meining. 3. Lye, h. p. jch. Wolf. in der Praxis der Dreyer, da
früherhin erachtet, die er in angegeben sind, durchaus als gernmuth und
richt. accim. habe seine Abhandlung sehr m. h. gelesen, h. p. s. es alle
und fast thl. sind Hilekissen n. p. nicht h. p. - Oftmals ist es in
seiner Beschreibung n. h. p. auf den ersten blick ein eigentl. eine Dreyer, und
dreyer. 3. h. p. erachtet. L. f. 3. R. in S. zu kommen. - Ein fröhlicher P. h. p. n.
es d. Dreyer. 3. Wolf. für d. Leibstein sehr gern, auch wenn es n. h. p.
seinen h. p. Sandkuchen bezw. Käsekuchen d. der Tischkasten gehabt in h. p. 3. P.
S. und von dem verloren und ein dreyer. 3. h. p. in Tischkasten. 3. P.
3. h. p. h. p. n. h. p. 3. Wolf. aber in den, vorher besprochenen, 3. P.
aus mit d. wichtigsten Küchenkasten. 3. h. p. und d. L. p. erachtet. Dass in d.
Tisch. 3. P. Käsekuchen aufgerichtet wurde, ist mir unzweifl. von dreyer. 3. P.
aufgerichtet werden sollte, kann nicht h. p. Wolf. gernmuth werden.

fin im mittleren gewissem ; wenn gestor auf ein anderes kommen
wir nipp, o der fortgeschreitend, ob sie vorsichtshalb auf einer anderen Lehr-
art sind. Ob und wie überzeugt ist möglichst ist, dass es der eine nipp möglichst
ist so lange Zeit vorher in einem abgegrenzten Raum? und kann man
nipp gegen entzündungen hingewiezen. Es ist vielleicht zu denkt nicht zu darüber,
ob grüppig werden, von der Stunde ? angehende sind, vielleicht wenn ge-
genwärtigen findet sich schon können. Wenn sind das nipp s. Fälle,
so auch das kann gewislich in leichterem falle s. Viele Leute sind in
sozialen Leben. In individuelle gestor kann, wenn da Zahl der leichter
erkrankt mit einem anderen Organismus in Kontakt steht werden, so dass je
der andere ist weniger leicht doch wieder, die es ist in Leben befindet
sich. Wenn nipp wird vorsichtshalb bestimmt möglichst möglichst, aber vorsichtig
möglichst erkrankt? Es kann möglichst eigentlich als genital, oder dann besteht es ja nicht
allein, in der sozialen Verbindung - konstanter Lager bestellt zu werden. Wenn nipp
ist s. gut, wenn z. dagegen nipp ist man s. förmlicher sind keinen Platz einzunehmen?

que, qui manifesto quodam corporis morbo laborantes in delirium et hallucinationes incident.

Consistit vero, uti vidimus, sanitas animi in *justa functionum ejus con spiratione*, quae non, nisi sub conditione *liberi rationis usus* locum habere potest; morbus ejus igitur non nisi in usu hoc *turbato vel sublato* quaerendus est; mentis alienatio igitur ea est *perturbatio*, qua *facultatum regundarum homo impos, nec sibi conscius est*.

Sita est in hac descriptione distinctio *improbitatis* seu animi integritatis jactrae et *vesaniae*, non sejuncta autem ab illa sunt *delirium febrile, ebrietas, somnambulismus, aliquie ejusmodi status*, qui ex mea quidem sententia, uti infra fusius ostendam, a *vesaniae natura neutiquam abhorrent*.

Ubi quis sui compos et rationis usu gaudens contra normam aliquid peragit, non *vesanus* dici potest, sed aut *improbus*, aut *errore deceptus*, cum non sublata sit facultas recte cogitandi ac volendi; *vesanus* contra *non agit*, nisi animo *impotenti*, ad ita agendum *cogitur*, propterea que nescius, quid agat, neque reprehensione, neque laude dignus est. Exierunt enim, ut CICERO eleganter dicit, *vesani e potestate mentis, cui regnum totius animi a natura tributum est!*^{# Cic. Quæ Tufc. III.} Plerique *vesani* partiali tantum et intermittente laborant alienatione, ita, ut consentaneas peragere possint actiones, ad certas vero delati ideas, delirent, quare eo tantum tempore, quo delirant, *vesani* appellandi sunt.

PYTHAGORAS, STOICI aliqui philosophi vitia morum ac omnes animi perturbationes morbos animi vocarunt,²⁴⁾ et inter nostros extiterunt nonnulli, qui, affirmantes, animum ea tantum ratione aegrotare, ut sponte de libertate recedat cupiditatibus nimis indulgens, haud ita longe ab illorum opinione discederent. Etiamsi vero negari non possit, homines voluntate sua, ex libertatis abusu maximum sibi detrimentum, et *vesaniam* adeo parare posse, tamen num propterea eadem *directe* ab animo

24) Vid. DIOG. LAERT. VIII. §. 33. Pythagoram haec dicentem statuit: τὴν ἀρετὴν ἀρμονίαν ἔνει, καὶ τὴν ὕγιειαν καὶ τὸ ἀγαθὸν ἄπαν καὶ τὸν θεόν. — CICERO de finib. I. 18. Animi autem morbi sunt cupiditates immensae et inanes divitiarum, gloriae, dominationis, libidinosarum etiam voluptatum. — Vid. H. L. FRANCKE, dissert., qua potiora doctrinae de morbis animi capita novo examini submituntur. Lips. 1811.

pendeat, annon potius indirecte, alia est quaestio, in qua investiganda serius nostra occupabitur disputatio. Hoc vero constat, neque improbitatem, neque perturbationes animi vesaniae esse tribuendas, quamdiu rationis regimine non careant. *Quivero, nisi* affectibus effrenati, vix sibi concii contra rationem agunt, vix differunt ab insanientibus, quid? quod brevi furore eos correptos existimem. *#*

Quo minus ebrietas, delirium febrile aliique ejusmodi status morbos ad hoc morborum genus referantur, varia auctores descriptionibus vesaniae subjunxerunt additamenta, quae eo maxime redeunt, quod morbus vel *per longius temporis spatium duret*, vel *nulla febre stipatus sit*, vel a *nulla corporis aegritudine dependeat*, in quo revera perperam egisse mihi videntur, cum incertissima sint haec criteria et maxime dubia ²⁵⁾.

Quod attinet ad breve longunave tempus, hoc neutiquam naturam rei mutare, vix opus est, ut demonstrem. Delirium per se ab alienatione vulgo sic dicta nullo modo differt; ut in hac, ita in illo quoque sublatus est liber in regundis animi functionibus usus, in quo criterium sanitatis animi posuimus. Etsi delirium non sit morbus per se consistens, sed dependens a morboso quodam corporis statu, maniam vero et melancholi- am haud raro nullus corporis affectus comitari videatur, hoc neutiquam ad opinionem nos inducere potest, hos status toto coelo inter se differre, idque eo minus, quo maniam quoque et melancholiā interdum a corporis morbis pendere ac nutrii, neque raro cum febre conjunctas repe- riri, historiae medicae testes sint locupletes. Hoc quidem constat, in delirio febrili summam morbi non in hoc ipso delirio, sed in febre sitam esse, delirium vero symptomaticum tantum esse, at in furore quo- que et in vesania hanc perturbationem facultatum animi symptomaticam

25) LANGERMANNI definitio haec est: Animi morbus est involuntaria, *per longius temporis spa- tium durans* aut saepe revertens in homine, antea sana mente gaudente, perturbatio, seu privatio facultatum cogitandi ac volendi, vel respectu certi aliquius objecti, vel respectu universae rerum cognitionis omnisque actionis, coniuncta cum efficacia virium imaginandi et sentiendi vel ultra modum aucta vel diminuta. Exc. HEINROTHUS hanc posuit descriptionem: *# Dauern de Unfreiheit oder Vernunftlosigkeit, selbstständig u. für sich, sogar bei scheinbar leiblicher Gesundheit als Krankheit oder krankhafter Zustand bestehend, und d. Gebiet der Gemüthes- Geistes- und Willenskrankheiten umfassend macht den vollständigen Begriff der Seelenstörungen aus.* Vid. ej. Lehrb. d. Seelenst. I. p. 42. §. 54.

u. §. 189. p. 242. *Die Begriffe sind hier in ihrer Bedeutung, und das: nach einer sehr kurzen Übersicht des Begriffs selbst, nicht verständlich, und es folgt ein langer, wiederholter Ausführungsversuch.*

Ein Begriff aus dem Namen Hausmann ist derjenige, der Heinroth denkt, der in desselben die Identität des Karls mit Karl von Schlesien gegenwart ist. Wenn Hausmann ist ein Selbststimmname, der sich auf einen solchen Zeitpunkt bezieht. W. kann der Name aber auch als Haussmann gelautet haben 1824. p. 34.

H. Valens sij d'Heilige v' Christus opgetaan mit de gheen, en so ghev. Roijen; dat
de heilige roegestraet sij, d' goede en ghechte leute, en vermeide heilige
leue, en niet gheve sij den goeden en ghechten leute, d' heilige en
heilige v' Christus sij onrechte leute, so it niet lopen sij minne hulpe
niet voorstaet, sij felde. De gheheit, en welken sij den een s. goeden en
onrechten roegestraeten leue, so mit den goeden en ghechten leuten
vergieten, d' so hulpe mit den minne leuen tytten in jeneit, sij hulpe
sij Roijen. Dan es sel ghegeft d' mij, dat gheve ghechte en onrechte si ghe-
heit ghegenfield houen sij. Wouwighoudt sij, en gheve hulpen die, en
so gheve sij den leue Christus in hineen. Hulpe en gheven en helpt, dat sij ghe-
vende en hulpende doen, d' heilige Christus en ghechte v' Christus in
engelen Roerendes geft behouen. So hulpe sij enkel den ghechte Christus den
den mit den ghechte Christus en ghechte Christus mit den ghechte Christus den

Veteres desipientiam, tamquam genus morborum, in tres species dividebant; in Maniacum et Melancholicum, - in phreniticum et - in Delirium. Mania desipientiam chronicam sine febre, hoc desipientiam brevem cum febre, et media loco nonnatae species desipientiam chronicam cum febre dicebant. De veteris quoque hinc illis haec distinctiones non satis accuratas esse opinantur variis specierum nominibus varie utabantur, ut apud Hippocratens & Celsus et quavis synonymis permutare leguntur. Vid. De locis in homine, ubi de capitis fracturis loquiter. Dicit. V. I. Linag. 389. Prædict. 1. 2. pag. 472. De infânia tractatus. D. Galg. fol. V. 128b.
Caelius Aurelianus. Dicit phreniticorum et maniacorum non satis discerni posse, etiam in maniacorum quoque facilius febricillare. vid. Cael. Aurel. De morib. acutis et chronicis. VIII. Antrit. 1409. 45. 14. 18. C. V. Similia apud alios offendimus. vid. Willij Op. omn. II. p. 253.

Revera, si quis mentis alienationem non adorbi contuleret, ubi febribus aliisque morbis corporis delirium excitant, et eandem tantum vesania vel verana existimat, quae a nulla manifesta causa in corpore sita oriatur, ipse illi aequivararet, qui phasmum negaret, ubi intactis nervis, febribus, plethora, vitiis organicae aliive morbi in systemate sanguinis. Deinde si haec habent convulsiones excitant, quas cœpere quotidiana experientia confirmat. Longe ergo dico absque, ut distinctionem variarum hujus generis specierum statuere reprehendam, sed id tantum urgeo, scriptores vel quoad genus f. Delirium febile a Delirio mente captivum sic chronicum disjungere. Sicuti phasma non morbum ipsius, sed formam tantum eius indicant, neque quid sunt, nisi symptomata, ita delirium quoque chronicum pariter atque acutum symptomata est, a proposito morbo pendens, quod a diversissimis corporis affectionibus originem suam ducere potest.

tantum atque dependentem esse a latente aliquo atque abscondito corporis vitio, verisimillimum est, quod serius latius ostendere instituti nostri ratio postulat.

Huc accedit, quod multa sint exempla amentiae per breve tantum temporis spatium durantis et acutissime decurrentis, quae nullo modo aliorum morborum vestigia comitabantur, neque, quod, si opus esset, multorum exemplorum auctoritate facile demonstrari posset, complicata fuerant ullo organismi manifesto vitio. Celeberrimum est illud HEIMII exemplum, narrantis, virum quendam nobilem et in illustri loco positum, aliquando media nocte e somno expergefactum, tanto furore correptum fuisse, ut, rationis usu omnino carens, inter alia conjugem dilectissimam per fenestram in plateam praecipitare conaretur; quae mania, dimidia circiter hora praeterlapsa, evanuit rursus, neque umquam denuo recruduit²⁶⁾). Mania intermittens idem fere ostendit; ex paroxismis et lucidis intervallis componitur. Brevisimi saepius sunt paroxismi, et longa ipsis sequuntur intervalla, in quibus omnia desipientiae vestigia extincta sunt. Per quod tempus vero libertatis privatio locum habuit, per hoc maniam adfuisse nemo negabit.

Est quidem regula, a potiori fieri denominationem, ideoque delirio febrili correptum non vesanum, sed febricitantem appellamus, cum in febre summa rei quaerenda sit; sed quod fert consuetudo et quotidianus usus, id, si naturam rei cognoscere cupimus, sequi nullo modo licet, ideoque delirantem non minus animo alienatum appellandum esse existimo. Verba nimirum *vesaniae*, *alienationis*, *delirii* aliaque non internam morbi naturam, sed formas ejus indicant, omnia vero notionem sublatae libertatis ac conscientiae involvunt, hincque omnia ^{et si probe distingenda, cum in causa eorum inquirimus, universum} ad unum genus referenda sunt.

Sed haec sufficient. Quod enim de delirio, id in universum de ebrietate, phrenitide, somnambulismo, hydrophobia et similibus affectionibus dicendum est²⁷⁾.

26) Vid. HUFELAND *Journal f. pract. Heilk.* 1816. Jen. p. 118. *Horn Archiv f. med. Erfahr.*

27) Consentunt nobiscum in sententia de delirii, ebrietatis etc. et mentis alienationis natura una eademque veteres non minus, quam recentiores nonnulli scriptores. Ita apud SENECAE Epist. 28.

D. *Quid sequatur ex praemissis.*

Summa eorum, quae exposita hucusque sunt, in eo posita esse contendō, animo nostro longe supra limites hujus vitae elato, cum Dei ipsius natura proximam intercedere similitudinem, in eo praeprimis sitam, ut libertate fruatur, — deinde sanitatem animi in incolumi hujus libertatis usu consistere, — denique mentis alienationem in sublato rationis ac libertatis in regundis animi functionibus usu quaerendam esse.

Iam vero, qui vesaniam animo tribuendam esse censem, sequenti utuntur syllogismo. „*Ens liberum per alienam vim libertate privari nequit; alias enim non esset liberum; animus est liber; ergo non corporis vi libertate privari potest*“²⁸⁾.

Est quidem haec argumentatio primo adspectu ejusmodi, ut ex eadem sequi videatur, “*ergo omnem mentis alienationem non nisi animi ipsius culpa natam, in animo ipso unice quaerendam esse.*” Sed videtur tantum. Si quidem animi morborum character essentialis in eo consistit, ut libero rationis usu homo privatus sit, animum vel voluntate ipsa, seu spontaneo ausu, libertatem exuere posse, vel libertatis abusu hanc jacturam facere posse, statuendum esset. Qui fieri possit, ut animus proprio impulsu et vi essentiali characterem delere possit, non intelligimus; sed ponamus, fieri posse, ut homo sponte sua libertatem exuere cupiat, voluntas sola neutiquam ad hoc praestandum sufficeret. Etenim si quis hoc affirmaret, aliis verbis *per usum voluntatis, vim voluntatis ipsam deleri posse* contenderet, quod absonum est; idem enim esset, ac si quis diceret, *sanitatem a sanitate absorberi posse*²⁹⁾. Iure et merito igitur syllogismo supra memorato hunc alium opponimus: „*Ens liberum per actum exer-*

legimus: Nihil aliud est ebrietas, quam voluntaria insania et brevis furor. Vid. insuper REIL *Fieberlehre*. IV. p. 370. — CRICTON lib. cit. p. 60. — NASSE *Journal f. psych. Aerzte*. I. p. 452.

28) Celeb. HEINROTH in commentatione de morborum animi et pathematum animi differentia s. c. inter alia pag. 9. haec dicit: „*Animus neque quoad materiam ejus, neque quoad formam a rebus externis laedi potest, atque immutari. Jam vero constat sola culpa sua animum posse libertate privari, quia nihil est, quod extrinsecus de statu dejicere animum possit, ergo per se quoque solum aegrotare potest.*“

29) Optime hanc sententiam exposuit WEISS. vid. *Journ. f. ps. A.* II. 521. *Wenn die Seele durch sich allein erkrankte, so würde die Freiheit der geistigen Bewegung verloren gehn durch den Gebrauch dieser Freiheit selbst. Sie entzöge sich ihrer Willkuhr mit Willkuhr, oder erkrankte durch*

Animus, sani et nefani & per se nullo modo differunt, actiones autem quae uterque per se
cum corpore coniunctas. Diversae esse debent ob diversas, quae utique excitantur
per instrumenta animi, perceptiones, (vel notiones vel Deas); animus, nefani quoque con-
tancas hisce perceptiones actiones peragit, perversae autem et rationi sanorum ha-
quaque convenientes sunt, quoniam perceptiones aliae sunt, quam eae, quae sanis
ducuntur. Exdend remanion, si morbo corrupta sunt instrumenta animi, diversi, fin-
itima peruersissimas Deas excitare posse, negari nequit; idque actiones hominem
mentales peruersae esse possunt intacto animo ipso. Pendiatur istius nefani, non tantum li-
ter animi, quam potius libertas homini, que ab illa ex differt, quod non absolute, ut per
a corporis conditionibus pendat, quae exerceri debet et augeri, ne a corporis vi ab
beatur, cuius parva tautum in pacem vestigia deprehendimus ob prevalentem inferi-
orphae naturae potestatu.

man kann zugeben, dass sich eine Menge der Freien nicht willens
will machen können, allein es kann sich nicht soviel Freier
intellektuellen, als vielmehr die Freien moralisch veracht, d. h. es
kann nicht sagen, ich will keine sagen, und freuen sich der geschlagenen
und schafft durchaus nicht entzissen, sondern es kann nicht sagen, ich
will mich keine machen, indem ich mich keinen Loben gewünscht habe,
was mich in einen Zustand verstoßen wird, wo mich man auf den
intellektuellen Sozialt holen kann, so kann es freiwillig sich
die entsprechend wünschen, so geschieht, wenn sie politisch sind, so ist
sie das gewiss die Freie Welt, nicht entzissen, indem es die Bedingun-
gen des Hofes in keiner offenen Organisation vorhanden, die jetzt
z. B. in Freiburg, Straßburg, Konstanz, Bamberg etc. etc.

citii libertatis ipsum, nec interveniente aliena quadam vi, libertatis facultatem abjecere non potest, ergo animus sua sponte libertatem ipsam amittere non potest.

Progrediamur vero ad alterum momentum ex abusu libertatis de-
sumptum. In organismo vel abusu partis, vel eo, quod pars aliqua omni
usu et exercitatione careat, vim et functionem organi tolli et morbum
adduci posse, experientia docet. Quaeritur, annon forsitan animus quo-
que abusu facultatum suarum aegrotare, atque ita in se ipso morbum pro-
creare possit.

Animo ob ipsam libertatem vim inesse, facultatibus abutendi, nemo
negabit; quotidie enim hoc experimur. Posset forsan ejusmodi abusus
libertatis in facultatibus exercendis eo aliquem perducere, ut consuetudo
quaedam inde oboriretur, tam altas radices agens, ut paullatim facultas
denuo retrovertendi, atque ita libertas ipsa deleatur, et mentis alienatio
introducatur.

Videtur et hoc crebra experientia confirmari, quae docet, viros lit-
teratos et eruditionis fama inclarescentes ob continuata difficulti cuidam
rei diu noctuque impensa studia, pictores atque poëtas phantasiae insul-
tibus agitatos et imaginibus ejus continuo affixos, alios ex alio virium
animi abusu mentis alienatione correptos fuisse. Nihilo tamen secius
hanc alienationem in animi ipsius morbosa affectione sitam esse, negare
cogimur. Virium animi abusus vel maxime inveteratus, nisi in corpore
ipso diathesin vesaniae excitat, in veram animi perturbationem et mor-
bum transire nequit. Abusus ipse non nisi libertatis exercitio perfici
potest; qua, queso, igitur ratione fieri poterit, ut ita animus libertatis
facultate privetur, nisi quid extra eum positum esset, quod teneat ipsum
et cogat in perversa consuetudine persistere, quodque impedit, quo-
minus aliam viam introeat? Non extinctus fuit libertatis usus, dum
abutebatur eadem animus, jam si nihil est, quod cogat eum et ditioni
suae subjiciat, quid est, quod deleaf facultatem retroeundi? *Libertatis*
usus libertatem tollere nequit, nisi eadem traditur alias rei, tanquam vin-

ihre Gesundheit. Idem fere NASSE dicit ibid. I. p. 428. et. 409; nec minus LEUPOLD in commentatione:
Wie verhalten sich somatische Krankheit, psychisches Irreseyen u. Sünde zu einander, im Journal f. ps.
A. II. p 56.

culi alicujus potestati. Neque minus hoc quoque experientia confirmat, cum improbos proprio impulsu et vi ad virtutem redire videamus, neque optimi tanta virtutis vi excellere soleant, ut nunquam errare et a recto tramite paulisper deflectere possint.

Ne, quod abusus, ac consuetudo in corporis organici partibus efficiat, id in animo quoque fieri posse statuamus, magnopere cavendum est; utriusque enim natura toto coelo inter se distat. In organico corpore abusus partis morbum procreat, oborta in parte ipsa mutatione, aut destructione, quam in animo adduci posse negavimus.

Libertas vero, quam in animo in se spectato et corporis vinculis soluto absolutam nominare licet, in homine, ex animo et corpore constante non nisi relativa et conditionibus ex conjunctione illa pendentibus subjecta est, et tunc tantum locum habere potest, ubi animi et corporis commercium liberum est, ita, ut utriusque operationes legibus naturae ipsius insitis consentaneo modo peragi possint. Alienatio mentis quidem in animo cum corpore conjuncto locum habet, neque vero solo ex animo, neque e solo corpore pendere posse videtur, sed e mutuo commercio utriusque, ita tamen, ut, cum animus immutabilis sit, proxima causa necessario in corpore sedem suam habeat. Animus, qui cum corpore conjunctus unum constituit, (hominem videlicet, qui, sublata unione, nullus est), ut actiones inire possit, a corpore affiliatur et in corpus reagat, necesse est; neque cogitat, neque vult, neque sentit aliquid, nisi adjutus corporis ministerio.

Hoc vero non impedit, quin statuamus, animum, etsi per se inviolabilem et nunquam in se aegrotantem, tamen, ut ad vitae, sanitatis et cuiuscunque morborum generis rationem, ita etiam plurimum ad procreandam vesaniam conferre posse, sed ita tantum, ut remotam, nunquam proximam continere causam existimem, unde appareat, me nullos propriodicendos animi morbos statuere, omne inque alienationem ad id genus morborum referendam esse censere, quod vir celeb. HEINROTHUS optimie pathematum animi nomine, alii aliis nominibus insigniverunt. In exercenda libertate corpus maximi momenti est, omne que igitur hominum studium in id impendendum est, ut illecebras corporis fugiant, atque appetitus, qui hominem huc et illuc rapiunt, rationi subjiciant, ut in rebus

Quemadmodum enim quis carcere ingens, non propter eam captus dici potest, qui
ingens est in carcere, sed quod tenetur in ipso clausus; ita animus quoque, qui
ab eis libertatis occasione dedit, non ob hanc abficiet ipsas, sed ob
sinus, quibus corpus ipsum tenet, captus quasi tenetur.

membrorum
signis atque in
modis diversis
eiusmodi locis

MUTATIONES
-MUTATIO
-quo-est PROB
-eis-est PROB
-OMNIBUS

Animus cum corpore unum efficit, individuum, quod hominem appellamus. Homo mortalis est nihil aliud significat, quam animus. a corpore separari possit, quo facto corpus inferius, ut ita dicam, rerum ordinis traditur, ad quem pertinet animus vero immortalis, liberator, neque ulti amplius mutationi obnoxius. superiori rerum ordinis traditur, atque haec amplius caducio instrumento adhaerens, in Dei ipsis societatem reddit.

fugiendis et expetendis rationem sequantur et consilium. Tendendum est ad virtutem, nec voluptatibus corporis serviendum; qui secus agit, is corporis ditioni sese tradens jamjam proprius accedit ad amentiam, cuius demum principium est, ubi nimia corporis vi animi facultas, corporis vim eludendi, perdita fuerit ³⁰⁾.

S E C T I O II.

De corpore ut sede vesaniae.

C A P U T I.

De corporis vi ad procreandam vesaniam in universum.

Intercedit inter animum et corpus arctissimum necessitudinis vinculum, quod, quale sit, ignoramus, et tenebris obiectum est, quas ne opera quidem cogitatio et subtilis disquisitio illustrare unquam aut dispellere poterit. ~~N~~ Nihilo tamen secius vinculum ipsum extra dubitacionis aleam positum est; testatur enim hoc homo ipse, qui nullus est, nisi coalitus ex utroque, cum si cogitando separamus haec, simul notionem hominis tollamus. ~~F~~

Etiamsi vero vix intelligimus, qua ratione corpori animus, animo corpus connexum esse possit, minus forsan mirabilis videbitur haec coaliatio ex decretis philosophorum, quae supra jam adduximus ³¹⁾. Nesci-

30) Temperantia, moderatrix omnium commotionum, cum a libidine avocat, tum insolenti alacritate gestire non sinit. Haec pacem animis affert vid. Cic. Quaest. tuscul. V. 14. — Est in animis omnium fere natura molle aliiquid, demissum, humile, enervatum quodammodo et languidum. Si nihil aliud: nihil esset homine deformius. Sed praesto est domina omnium et regina, ratio, quae connixa per se et progressa longius fit perfecta virtus. Haec ut imperet parti illi animi, quae obedire debet, id videndum est viro. Quonam modo? inquires. Vel ut dominus servo, vel ut imperator militi, vel ut parens filio. Vid. Quaest. tuscul. II. 20.

31) Vid. I. I. SCHMIDT. *Blicke in d. Gebiet d. Heilkunde überhaupt, u. d. Seelenkunde insbesondere.* Altona 1799. St. I. p. 61. *Ueber das wechselseitige Verhältniss d. Seele zum Körper.* — WISS. l. c. II. p. 41.

*., De mutuo inter animum et corpus conexu multa praeclare nuper eapo
sunt Hartmann. *Der Geist d. Menschen in seinen Verhältnissen zum physischen*
Leben. Wien. 1820. C

... ist ein Ding, & d. m. ist, - das Ding aber nicht mehr mög. eis. d. vis. in se. d. Corp.
... u. der Raum ist d. vis. der Raum ist Raum in d. Raum, d. Raum
... ist in Raum u. Raum, in ~~vires~~¹⁸ Kraft, u. d. Kraft, Ding ist d. Raum.
... So fass' wir den Organismus f. g. als Organismus auf d. Raum, da wir d. Raum wahrnehmen
... können, mus, quid sit animus, sed nescimus etiam, quid sit materies. Neque il-
... lumen u. s. lumen, neque hanc cogitare possumus, nisi sub forma vis. Quicquid enim
... sub spatii temporisque forma occurrit, per vires fiat necesse est; absona-
... lumen u. s. lumen vero est atque absoleta sententia, materiem segne aliquid esse, et mor-
... tuum quasi; est et ipsa potius *vis per se*, vis spatium replens, uti ani-
... mus est vis tempus replens. Esse aliquid, non differt reapse ab agendo,
... ergo vim internam indicat. Agere atque esse vere unum idemque est.
Apparet igitur, corpus nostrum, quatenus vires, ex quibus conflatum est,
... tanquam veram ejus essentiam seu substantiam consideramus, non tanto-
... deponimus, pere, uti primo intuitu videtur, ab animo differre, utrumque potius per
... vires internas esse³²).

Nexus corporis animique ejusmodi est, ut vim quandam mutuo in se
... exerceant, atque functiones utriusque invicem a se dependeant, ita ta-
... men, ut, quod probe tenendum est, natura utriusque neutiquam eo per-
... mutetur. Quod quidem commercium cum revera explicare non liceat, in
... scrutinio legum ex phaenomenorum observatione deductarum acquiescen-
... dum est. Arctissimam inter binae naturae elementa intercedere
... necessitudinem, luculentissimis experientiae testimoniis edoceri videmur.
Vires animi non solum in universum corporis viribus respondent, et fa-
... cultates cogitandi, sentiendi et volendi juxta mutationes in corpore oc-
... currentes mutantur, sed tanta est inter utrumque vicissitudo et singu-
... laris consensus, ut, si quis insigni laboret infirmitate facultatum animi,
... aut excellat earum ambitu et vigore, id in externa quoque corporis for-
... ma et habitu exprimatur, ita, ut hanc iniquum multoque minus absur-
... dum nobis videatur physiognomicorum, LAVATERI, GALLII, aliorumque
... studium, nisi justos limites transgrediat. Quis est, qui neget inter tem-
... peramenta et organismi status conjunctionem? Consistunt illa potius in
... certa quadem corporis conditione et habitudine ad functiones peragendas,
... quae animi quoque facultatibus et inclinationibus singularem tribuit in-
... dolem; mutationes vero subeunt in uno eodemque individuo, quae mu-

32) Vid. C. Eb. SCHELLING das Leben u. seine Erscheinung. Landsh. 1806 Einleitung.

v. d. Hader Deutzen Eschbiller d. Menschheit. Th. 1. 5te Band 2. p. 211.

folgen wir dem Gang des Herdes, so ist zu beachten, daß das Herz & Organe zweier
Lebewesen, mit ihm sind die Lebewesen, die Tiere sind zwei Lebewesen
und so, aber getrennt voneinander, so ist es ausgesetzt Konkurrenz & Kämpfen.
2. Das Kraftsinn ist vom Organismus geprägt, und sie hat die Sinneszellen von anderen
Lebewesen aufgenommen im Organismus, so als Nerven die Epilepsie, die den allgemeinsten im
Organismus in einem Zellensysteme versteckt. 3. Wenn die Zellen weg sind, so
bleibt die Kraft, die verschwunden, obwohl in einem anderen Zellensysteme & abgesondert organi-
siert von diesen Zellen noch existiert. Und wichtig, daß sie ist vom Organismus in sich
selbst abgesondert lebend, so ist sie auf dem Weg der Zellen fortgelebt in einer Verbindung
mit dem. Nach Medizin sind das beweisen, da sie, so wie man sie ausschließen kann, fragt
kämpft.

der in fijne goet und wertier vermaerde. Sacrifit de Maerzen
en 29ste inde des leys, d' haer Sacrifit op den 29ste februario,
in solacion, s. f. de niet de kerke die geputted he; blycken
op de my lordeschoft. Deyf haer - acordadmen gouded lit, in
wertenheit velen monden dert, en gouded monden velen, en
gouded s. fabrieken gouded lit, en niet langecijfer carmen
vallenke gouded crysten. dat is volghd wijs, en deelde hem s.
gouweloff. D' haer kreyf. en dede mancijfer wiis ist, en niet gouded
gouded en gouded en gouded en gouded en gouded en gouded en
= alre d' herte gouded herte, en ruten in simeon gouded herte en
d' herte blycken herte, d' haer gouded en gouded, en ipe si gouded
suff, en simeon installede eenen vliker gouded. So ist s. eindet
Ghelyc in simeon gouded, en gouded in den herte niet den herten
o' d' herten. en gouded vliker gouded vliker simeon gouded, d' haer
vliker o' en, en zielend ic vindet herte herte en herte den
Intelligenz o' Kaval — h.

tatis organismi conditionibus respondent³³⁾. Nihil vero clarius vim corporis in animum declarat contemplatione variarum aetatum. Inde ab infantia enim usque ad senectutem relationem inter animi facultatum et organismi praestantiam continuo deprehendimus³⁴⁾. Quam diversae sunt indolis animi facultates in utroque hominum sexu obviae! Etiamsi enim multum educationi, vitae rationi, aliarumque rerum externarum efficaciae tribuamus, quibus uterque sexus expositus esse solet, sexum ipsum plurimum ad animi vires et characterem diverso modo conformandam conferre, nemo negabit, etsi in utroque animus unius ejusdemque naturae sit. Morbi saepius vel fortissimum virum animo demissum ac timidum reddunt, neque gravius fere exstat argumentum, vim corporis in animum demonstrans, quam ipsa illa exempla virorum ingenii praestantia excellentium, in rebus adversis timidorum, imbecillium et de salute desperantium, quorum animus obrutus et obnubilatus quasi corporis labes, sublata hac, in pristinum statum redit et splendidissima opera peragit. Non opus est, ut rem fusius illustrem, ad quotidianam provoco experientiam³⁵⁾. Quemadmodum vero corpus in animum, ita animus quoque in corpus vim exercet. Diurnae enim animi intentiones non minus quam corporis labores lassitudinem adducunt. Qui ingenii vires continuata cogitatione nimis intendunt, animumque immoderata phantasia torquent,

33) Veteres aequae ac recentiores in eo consentiunt, temperamentorum varietatem a corpore pendere. Ita vel KANTIUS in *Anthropologia* (Königsb. 1798.) p. 257. haec dicit. „Es ergiebt sich, dass die Temperamente, die wir blos der Seele beilegen, doch wohl insgeheim das Körperliche im Menschen zur mitwirkenden Ursache haben. Veteres eadem a corpore pendere existimasse, non opus est scriptorum auctoritate comprobare; docent enim hoc nomina, quibus illa insigniebant, sanguineum cholericum, phlegmaticum, melancholicum, quae nomina, etsi per se non satis apta, tamen ad hodiernum usque diem submoveri non potuerunt. Vid. W. A. FICKER de temperamentis hominum, quatenus ex fabrica corporis et structura pendent. Goetting 1791.

34) LUCAE, *Ueber Verschiedenheit d. Alter.* — HEINROTH. I. c. I. p. 197.

35) BARTH. de Moor, in praecolla pathologiae cerebri delineatione practica. Amstel. 1704. p. 139. haec profert: „Nullus est, qui aliquando contristetur, non tamen ideo melancholices dici potest. Itaque dispositio constans seu continuata est genus melancholiae. Tum enim homines dici solent melancholici, quando a prava corporis constitutione sunt tetrici, tristes, solitarii, nec sese ab hoc statu facile dimoveri patiuntur. Vitium hoc ad mentem non pertinet, verum ad corpus, quamvis mens ad consensum trabatur. Adeo arcta est horum conjunctio, ut animi mores sequantur temperamentum corporis praecipue in iis, qui animi imperio minus, corporis impetu magis utuntur. Hinc etiam apud Hippocratoum iam legimus. "At ubi corporis habita aegrotat neque mens ipsa alacritatem habet ad virtutis meditationem". Morbus cuiusque personae animam vehementer obscurat, intelligentiam ad affectionem per confusum duceret. Vid. Democritus ad Hippocratoum De hominij natura. et alio loco "Augescit auctam intelligentiam praefinita faintate".

corpori quoque labem inferunt. Quis est, quem lateat animi abjecti et prostrati, sollicitudinum, irae, amoris, aliorumque animi affectuum vis in provocandos morbos? Cui contra ignota esse potest spei, hilaritatis, laetitiae, aliorumque animi oblectamentorum efficacitas in sanandis gravissimis corporis morbis? Nonne optima praecaautio in peste, aliisque epidemiis in animo erecto et in utramque fortunam parato constat? Silencio praetereo alia, exstant scripta, quae firmissimis argumentis rem stabilient ³⁶⁾.

Instrumenta, quae corpus *arctius* cum animo conjungunt, nervi sunt, imprimisque *cerebrum*, quod medium quasi inter utrumque locum occupat, neque injuria *organon animi* appellatur, cum absque ipso nulla existet animi operatio. Haec sententia neutquam ita est comparata, ut possit materialismum defendere. Etenim cerebrum per se solum nullam animi actionem perficit, ad quam procreandam necessario animo, nobiliore naturae nostrae parte, opus est ³⁷⁾.

Cerebrum animi organon esse, nemo facile dubitat. Supponamus oculis nostris phaenomena, quae vulnera cerebri sequuntur, videmus, functiones animi eo laedi; eligamus Anatomiam et Physiologiam magistras, adparet, nervos, per totum corpus dissipatos, omnes in cerebro conjungi, omnemque eorum vim cessare, ubi a cerebri communicatione separantur; comparemus denique, quae Anatomia et Physiologia comparata suppeditat, argumenta; luce clarius ostendunt, structuram et magnitudinem cerebri in diversis animalium generibus eatenus variare, quatenus eadem majori minorive facultatum mentalium praestantia excellunt, eoque accuratius humano respondere, quo propius ipsa ad humani intellectus

36) *Esquirol des passions considérées comme causes, symptomes, et moyens curatifs de l'aliénation mentale.* Paris, 1805. — *LUDWIG oratio de phantasia inmoderata vires corporis et animi laedente.* vid Adversaria med. pract. III. p. II. p. 348. — *KANT von der Macht d. G-müthes durch d. blossen Vorsatz seiner kranken G-fühle Meister zu werden.* Jena, 1798. — *MAAS Versuch über die Leidenschaften.* — *FALCONER Von d. Ensl. d. Leidensch. auf d. Krankh. d. Körpers.* — *A. M. VERING-Ueber Wechselwirkung zwischen Seele u. Körper,* — *u. v. d. Anwendung d. psych. Kurmethode bei Krank.* d. K. Leipzig. 1818.

37) *V. d. Moor I. c. p. 376.* Perceptiones orientur ex unione et quasi permistione mentis cum corpore. — *The expression organs desiguate as instruments, by means of which a faculty manifest itself. The muscles for example are the organs of voluntary motion, but they merely are not the being which moves. The brain is the organ by which the mind manifest itself but the brain is not the mind. — who has not observed, that delirious acconpanies fever in the brain? etc. And yet who has ever found such observations lead to belief in the immortality of the soul excaened? One or the other of the following conclusions must be drawn; either that*

the mind itself is affected by disease, and that its faculties are suspended or extinguished; or that the organs alone by means of which the mind manifest itself are affected and thus produce the apparent changes now the former. If any one wishes to assume the first opinion, we beg him to ask him, whether, if the mind itself be liable to suspension, perdition and change — we may not have equal reason to question its spiritual existence? While on the other hand, if we hold that delirium, fever and insanity are diseases entirely of the brain or organ of mind, then we may hold as Dr. Spurzheim does, that the soul ^{et anima} shall flourish in immortal youth, ^{its ordinary life} without amidst the war of elements, ^{et intulid.} the wreath of matter and the cross of worlds. —

#. Lavendum modo est, ne uniuersum ipsum cum organis ejus confundamus. Ut sentiat, cogitat ac velit homo, animo praeeditus est, sed animus absolute consideratus neque sentire, neque cogitare, neque velle aliquod potest; quod ut possit, instrumentum operis est, cuius opus et auxilio omnes ejus operationes inchoantur et perficiuntur, quod neutiquam confortat minimecum ejus dignitatem discernit, ino potest. Denotat, animus nostrum non habet corporis vitam nisi naturam esse, in qua omnes vires nouissimi corporibus ad nos agent, sed ad immortalitatem et vitam pulchriorem in societate viri Divinae transgredamus destinationem esse.

In receipt of your letter of the 1st. Take my own due by expeditious wire and in whatever the telegraph may do. Tell me in Franklin and at Washington in his office sign mine, brother Luther by wire and send before noon to-day, of our joint effort and our joint gratification by him and all in Washington in behalf of that fine man, whom it is a pleasure to be now called my comrade in his religious cause, was in full sympathy with him, and could identify him as a brother Christian, brother of the same spirit. Luther, I think I might add, has done much right for us. Martin, brother I think next Luther, after him, deserves first place. Brother de getting drift, who wrote words right for us when you left him, brother of the same spirit. Now he by his. Take all your time by telephone, or telegraph, and tell us your family and ours in every nation. Gospell and Kingdom over us but us by him dear Bro over us but us in your right and highest manner known. May success attend you in your labours and endeavours. And I heartily hope I will be in Frank's company, and up to Washington, sometime towards the 2d of next month. Expect us early. Well brother I hope you will prosper and succeed. And the best of God's blessing upon you.

*. fū ist das wesentlichste, daß sie im Menschen nicht sinnlich ergründbar
angehören das organische Leib, aber ist sie und kann geistig ergründet
werden, wenn sie gegenwärtig nicht praktisch in Betrachtung
verblieben wäre. Da wir sie ein gefüllt werden ist, daß irgend
ein Instrument eines solchen Leibes, oder das der Instrumentum
in Betracht gelegt wird, so wie die Brüder ein Leibes sind, der
der Leib ergründen, aber so wenig wie der Mensch (all Mensch) ein
Leib in sich aufzunehmen weiß, da nicht einer Mithilfe ist, die
gegenüber Menscheninstrumenten ergründet wird.

ART. 11. MUNITION

sois munitionem
seus sunt mei ex munitione
domini in munitione non munit
super alios ab non sequitur
militares super omnes ab his
militares omnes de munitione
victoriam dicitur
militare ex munitione
militaris munitione
militaris munitione

ART. 12. MILITIA

##. Accephali vivunt et crescent, vita conuolum vero non tant animalij est, quam
potius vegetativa, plantarum instar vivunt.

x. und die Gallen-Gefüße sind das Leibes bestreift, so ist sie allerdings aus
der Welt, aber sie nicht verloren, ob das nicht durch Naturwiderstand
befürchtet wird. Vielleicht sind sie begrenzt in den Leib. Sofern diese
aber weiter gezeugt, so kann sie nicht bestehen, da sie Naturwiderstand
gegeben. Gallen ist beständiger Körper, der geistig im Menschen wirket
und nicht verschwindet, mit einem solchen Leib besteht sie nicht, obwohl sie
gegenüber dem Leib der Natur nicht bestehen, so kommt z.B. oft hierher Leib
auf. Deshalb kommen alle einigen & für längere Zeiträume beständige Dinge
wieder zurück; dies ist allerdings, & manche denken, kein
wohlgefundener Beweis, sondern eher ein Argument, daß es nicht bestehen
möchte, und zum Materialismus verleitet. Dieser Leib ist nie bestanden,
denn, ist alles die voneinander trennenden Leib, die wir mit Leben aber
jedoch als geistige Erfahrung haben können (Leib), nicht daß wir bloß
wohlgefunden haben, sondern ebenso als Materialbestandteil bestehen — und das
Material ist geistig von sich, & der Längsrichtung Körper ist nicht, obwohl sie
Leib sei, z.B. Material, z.B. Leib, bloß der Körper selbst zu sagen kann.

excellentiam adspirent ³⁸⁾). *Cerebrum centrum est organismi animalis, atque vinculum utriusque ejus naturae, in quo omnes animi operationes peraguntur.* Jure et merito concludimus, *animi actionibus continuo cerebri actiones respondere* ³⁹⁾. *

Conjuncta autem est haec disquisitio cum quaestionibus saepissime jamjam prolatis ingentesque lites inter eruditos moventibus de sede animi, quas ridiculas multi nominarunt. At si CARTESIUM, LEIBNITIUM, WIL LISIUM et nostris temporibus PLATNERUM, SÖMMERRINGUM aliosque eandem quaestionem instituere videmus, revera vix tam vana esse potest; neque intelligo, quid sit, cur absurdam eam declaremus, si modo non absurdas ipsi subjungamus notiones. Nempe non de sede aliqua sermo esse potest, in qua inclusus sit animus, sed de parte aliqua cerebri centrali, a qua ipse *immediate quasi afficiatur*; ob quam causam justa videtur denominatio hujus partis, quae ARISTOTELI placuit, *πρωτον ἀισθητηρίου*, sive *πρωτον ἀισθητηρίου μορίου* GALENI, sensorium commune nostratum. Animum cum corpore conjunctum esse, ideoque in universum de sede ejus in corpore sermonem esse posse, apparet; non jejuna igitur, et quae ludibrio exponatur, videri potest quaestio. Ast hoc quoque quisque libenter concedet, animum arctiori vinculo cum systemate nervoso necti, nervos vero animi functionibus inservire, quantum cum cerebro conjuncti sint, cerebrum ergo proprium esse organon animi. # Quid impedit igitur, quominus jam in encephalo ipso partem quaeramus, quae pricipatum quasi habeat? quod eo magis arridet, cum anatomia docere videatur, nervos, e quibus conflatum quasi est cerebrum, omnes in eodem ipso in unam partem congregari. Quaenam vero sit haec pars, id quidem vix jamjam certo demonstrari potest, neque refert mea, varias de ea sententias recensere, et quae plurimum defendenda videatur, illustrare, utrum, uti CARTESIO et nuper ESCHENMAYERO ⁴⁰⁾ et KIESERO ⁴¹⁾ visum est, glandulam pinealem, an corpus callosum, quod LAN-

³⁸⁾ SPURZHEIM Observations sur la Phraenologie ou la connaissance de l'homme moral et intellectuel, fondées sur les fonctions du système nerveux. Paris, 1818.

³⁹⁾ Functiones organo animae peculiares Dissert. Buettneri. p. 94.

⁴⁰⁾ ESCHENMEYER, Psychologie 1817. p. 212 u. 213.

⁴¹⁾ KIESER, System d. pract. Medizin I. p. 481.

cisius, an striatum quod WILLISIUS⁴²⁾ defendit, an corpora quadrigemina, quae PLATNERI⁴³⁾ fuit sententia, aut aquam ventriculorum cerebri, quod ~~racemata Galano~~ SÖMMERINGO⁴⁴⁾ placuit, aut pontem Varoli, uti HALLERUS et WRISBERGIUS voluerunt, aut cerebellum, aut aliam partem prae ceteris antecellere, possit probari. Sed haec delibare potius, quam accurate disputare licuit; latius enim hic patet campus, quam ut concludi possit angustis hujus scriptionis terminis. Redeo igitur, unde egressus sum.

Operationes animi humani cerebro adstrictae sunt; perceptiones sensuum, imaginationis, memoriae etc. cerebro interveniente fiunt, neque ullam animus sine simultanea cerebri actione perceptionem provocare potest. Excitantur vero perceptiones varia ratione; subditi enim sunt animi imperio, tanquam ministri, *sensus*, externi internique, quibus silentibus nulla animi actio perficitur. Quod quam verum sit, prae ceteris *somnus* illustrat, quo non animus, semper vigilans, sed corpus tantum eget. Quamcunque hypothesis de somno sequamur, a corpore ipsum pendere et ad recreationem corporis, systematis nervosi imprimis, cuius optimum pabulum appellari posset, ipso opus esse, omnium et singulorum est opinio, quam causae et effectus ejus comprobant.[#] Vigilat animus dormientis, neque tamen ullam actionem init ob solutam quodammodo arctiorem inter res externas et corpus, et inter corpus et ipsum animum connexum, unde fit, ut cogitatio, sensatio ac voluntas silent. Urgente somno sensus occluduntur, motus cessant, phantasiae et memoriae agitationes silent; fugato somno, ob ipsum instrumentorum vigorem renovatum, animi actiones novo vigore peraguntur. Quod attinet ad *somnia*, ea et ipsa quoque sunt actiones per cerebrum non omni ex parte somno sepultum effectae⁴⁵⁾. Ut quietus nos occupet somnus, placida

42) WILLISIUS de anima brutorum, quae hominis vitalis et sensitiva est. Cap. IV.—v. d. MOOR I. c. p. 365.

43) E. PLATNER an ridiculum sit, animi sedem inquirere. Progr. Lips. 1795. id. Quaestiones physiolog. Lips. 1793. p. 57.

44) SÖMMERING, Ueber d. Organ d. Seele. Königsb. 1796.

45) WILLISIUS de anima brut. I. c. XVI. p. 139. Insomnia sunt tantum excursus quorundam spirituum in cerebro ligatione solutorum, qui dum ceteris arte constrictis hue illic sine duce aut regulatore devagantur, atque motuum typos veluti choreas prius edoctas repetunt, rerum prius actarum cogitationes; licet more valde confuso, repraesentare solent.

De somno. ad. Reilagend. A. b. s. A. v.

#. Dediti nimirum ipsi sunt corporis. laboribus absunti ac deflisi; ebrii, gra
vibus capitis vulneribus laesi, qui aëri magnetico caputii sunt, venerisque
nervositas pumferant etc. etc. Invitat vero etiam ad somnum quicunque, balne
musica, nimis temperata aëris, frigus primum impletio ventriculi et sic non

et vel de operis sive sensu respondunt leviori, et leviori est sive de opere
miseri, et de operibus. Si talis videtur non significare, id est operis hoc significare
sicut i. dixi, et h. Und significare non est ratione potestur sive in termino ordinario
significare si non sive significare latenter et violenter significare. Non aliud significare.
de est, quem solum potest significare operis significare, et de operis
est non sive significare quod omnes dicunt. Si talis significare non significare in
in operis in tam ratiore ratiore significare significare significare et
dixi et quod est solum potest significare in modo isto tam. Atque ab illis
est videtur in bonis significare sive de operibus significare. Non aliud significare
non alio modis videtur, sed non est significare, sed hoc significare si
nihil, et i. operis significare, et sive in i. operibus significare significare hinc
et non sicut non est significare respondere, sed i. operis significare non significare
potest significare? Si operibus significare non significare in eadem i. dixi, et ab
i. sive, et si non ostenditur sicut operibus significare non significare, sed hoc est i. operis
significare in operis, in i. operibus, in operibus et violenter hoc significare. Non aliud significare
sicut significare sive i. operis significare non significare non significare i. operibus significare
#. In Disputatione Recliti de sensu eterno. Def. Zollitsch et Abt Altenklingen Hof. 1794. hanc
definitionem definitionem legimus. "Sensatio est necessaria animae mutatione ope organo-
rum sensuum immediate generata vel Dea animae a rei exteriorae actione in
organorum sensuum excitata, qua non solum in genere recipiendam exteriorae efficaciam
in suum corpus, sed etiam singulariter notari, patet plenius in speciebus percipit."
#. Ope coenacystis, sive sensus vitalis, qui medium quasi occupat locum inter sensus
exteriorum et interiorum, omnibus aliis sensus actionibus quidquam quasi additur, quod hinc
sensus sibi vindicat, id vero, quod sensus exteriorum proprium est per singularem or-
ganorum, in quibus sicut habent, prouturam et indolem effectum; vis vero sensuum
sensuum nulla alia est, quam communis illa omnium nervorum, sed modifiata per
fabricam etc.

Sensus interiorum. Hic talis talis videtur non significare signum. Utio sensus
interiorum non est in sensu et exteriorum et significatur sive dixi, et sic
in i. ratiore termino. In sensu exteriorum talis significare non est in
sensu exteriorum sive significare, sed non est talis significare talis significare
signum. In organo, sicut non termino termino significare non est in
sensu organorum termino, sicut si non est non ostenditur significare, significare
et violenter significare in exteriorum, et sive in sensu significare non
est significare significare. S. non significare significare non significare non significare
sicut significare significare non significare non significare non significare non significare
sicut significare significare non significare non significare non significare non significare non significare.

quadam totius corporis, in primis cerebri, dispositione opus est, ne agitantur singulae ejusdem partes, atque ideae provocentur sub forma somniorum prodeentes. Hinc videmus, potus cibosque, quatenus ventriculum aggravant, humorem genitalem, plethoram abdominalem, aliaque somnum perturbare. Qui somniat, vigilanti jam prior est, hinc matutino tempore in primis nos somnia tenent, ubi, recreato jam corpore, ita res externae nos afficiunt, ut facilius cerebrum, et ita animum attingant. Quod de insomniis, idem fere de *ephialte*, de *somnambulismo*, aliisque ejusmodi morbosis corporis affectionibus dicere licet. Omnes enim in *morboso* et *inquietissimo somno* constare videntur, neque haud ita longe a vesaniae *natura* discrepant; quid? quod eos saepius in hanc ipsam transiisse narrant⁴⁶⁾. Sed non licet nobis in hunc campum amplissimum exspatiari; commemoranda autem haec videbantur, quoniam plurimum ad illustrandos cerebri morbus conducunt.

Afficitur animus per *sensus externos*, per *coenaesthesia*⁴⁷⁾, et per *sensus internos*. Sensus externi animum cum rebus extra nos positis conjungunt, et primam cogitandi materiam exhibent, [#]coenaesthesia ille sensus est, per quem animus ope nervorum per totum corpus sparsorum de proprii corporis statu sensationem percipit, estque proprie fons, e quo sensus externi originem quodammodo ducunt; sublata enim coenaesthesia, nulla sensuum extenorū sensatio ad animum perveniret. ^{##}De sensibus internis, quibus *imaginatio*, *memoria*, *judicium* adnumeranda sunt, multi dubitarunt, utrum cerebrum, et quid conferat, ut fiant. Conferre autem cerebrum, et simultaneo opere cum animo in iis exercendis comprehendendi, docent imaginationis et memoriae, a certis quibusdam corporis, praeprimis cerebri, affectionibus suppressae pariter atque excitatae exempla, vis vini, opii, aliorumque narcoticorum. Quod vero de imaginatione et memoria valet, id, quod summa rei est, de superioribus quoque sic

46) Somnambulismum morbosam esse affectionem inter alios nuper KIESERUS quoque dixit. Vid. ej. *Syst. d. prakt. Mediz.* I. 487.

47) Quod REILLUS coenaesthesia vocavit, id KANTIUS, veteres, qui coenaesthesia simile quid suspiciati sunt, sequuntus *sensum vitalem*; LIEBSCH in *Anthropol.* *sensum communem organicum* nominant. Est vero hic sensus vel *jucundus* vel *injucundus*, quod optime graecis verbis *ἰὐτερός* et *δυστροφίας* nomine insigniri potest.

dictis animi functionibus, de ratiocinio nimirum, statuendum est. Scilicet hoc quoque corporis vinculis adstrictum, idemque functionem animi esse, non nisi cerebri adjumento perficiendam, videmus. #

Haec ita disputantes, illud quoque jam perfecisse videmur, ut, easdem has animi functiones tam diu justas esse et rationi consentaneas, quam diu organa, quibus afficitur animus et ad agendum impellitur, justas et rebus externis consentaneas provocant perceptiones, facili negotio intelligi ab omnibus, et judicari possit. Quod si res aliter se habet, i. e., si vel sensuum externorum, vel coenaesthesia, vel sensuum internorum organa morbi vi occumbunt, animi functiones perturbari debere sequitur; et revera perturbantur. Hoc sensibus, memoriae et imaginationi accidere, nemo dubitat, idem vero etiam tum locum habere debere, si ratiocinii leges introversae sunt, necessario intelligitur.

Quid accidat tandem cerebro, ut vita humana fastigio dejiciatur suo, et rationis legibus amplius non obtemperet, alia, eademque difficillima restat quaestio, de qua generaliora tantum tradere licet.

Organa, quae inserviunt animi functionibus, a ceterarum organismi partium indole animali haud differunt, ideoque eadem structura organica et mistione praedita eadem nutritione egent, iisdemque mutationibus, ergo morbis quoque obnoxia sunt. Cum vero quilibet morbus functiones organi, quod occupat, plus minusve turbet, systematis nervosi et encephali morbus functiones animi turbare debere, quisque concedet. Sed nondum eo pervenimus perscrutando, ut, quibus necessario opus sit affectionibus ad certas quasdam functiones perturbandas, clare perspiciamus, nihilo tamen secius leges, secundum quas morbosae illae evadant, observare et persequi nobis datum est, in quo versari debet in universum omnis medicorum industria. #

Manca mihi videtur eorum ratio, qui laesarum cerebri functionum phaenomena ab hac alterave proprietate certo certius derivari posse opinabantur, uti apud KLOEKHOFIUM, praeclarum de mentis alienatione scriptorem, legimus, qui in eo haud dubie erravit, quod omnem hujus morbi causam ad infirmatum medullae cerebri tenorem retulerit ⁴⁸⁾. Qui ejus-

48) C. A. KLOEKHOF, de morbis ex infirmato medullae cerebri tenore. Vid. ej. opuscul. me-

Ratiocinium quoque per corporis statim mutationem. Quis enim est, quem fugiat, illi
hoc per nos habet cerebri, per sensus tactus etc. infirmus reddi? Per perfumum extorsione
et imaginationis memoriaeque utrici modosum evadit. Neque judicium ferri potest
neque antea per seipsum intorno aut exterioro a cerebro pendente. Ideae motuum. Def.
entibus enim ideis per cerebrum nulla exhibiti. cogitatio nulla est, valetque de
seipsum intorno impuniti canon illud. "Nihil est in mente, quod non ante fuerit in sensu".

f. De magna systematis nervosi dignitate, impunitaque de legibus quibus hoc systema in functione
animi non minus quam corporis agat, et ad constitutandam modosum formam conseruat,
quae Kreyzig disputavit. Vid. ej. lyft. I. ps. A. & p. 69. 205. 281. 315.

Homo falli potest, atque hoc quidam modo per sensus exterorum, modo per coenceptum
suum, modo per sensus internos, quod cum experientia generaliter doceat, prolixius de-
monstrare non oportet. Deceptiones hanc raro ad res veras actiones non impellunt. Di-
verso etiam potest, refutatio ipsa in Deceptiones aliquas quodammodo confitere, ita
ut quando res veras sit actiones refutari, animasque per se salvay puras et inostanias
sit, functiones ejus vero turbatae ac peractae evadant. Errores hinc raro
ita crescent, ut difficile sit dictu, nam hic statim refutatio, fluctus, error, aut animi affec-
tus appellari debat et vere introduci in veram mentis alienationem transcat. Est tamen
inter Deceptionem et refutacionem ea differentia, ut qui errant errore convicci possint, qui
vero delirant, omnibus dictis fundat prebeat aures. Prætereaque in errore casus plenus
que a qua procedat ipsi deficit, delirium vero solumentum ex intorno nostro statim explicari
potest.

modi ali quid demonstrare student, hypothesibus indulgent maxime dubiis. Est cerebrum organon totius organismi nobilissimum, structurae subtilissimae, ita, ut quam egregia sint REILII, GALLII, BAILLII, SOEMMERINGII MECKELII aliorumque merita de expoloranda ejusdem fabrica interna, innumeratamen occurrere possint in eo mutationes, quae oculos nostros fugiunt.

Ut vero haec omnia recte intelligantur, qualis sit inter *vesaniam*, et eam *animi operationum perversitatem*, quae in *sensuum externorum*, vel *internorum fallacia consistunt*, et inter *conditiones internas utriusque status differentia*, pauca edisserere liceat. Culpa animi sola fieri potest, ut, qui terrore concussus sit, objectum terroris ante oculos videre credat, aut, qui anxie morbi alicujus phaenomena attento animo persequatur, se mortis periculo proximum esse, sibi persuadeat, aut, ut neglecta rationis cultura homo eo inducatur, ut res absonas veras esse credit. Hi quidem omnes in *errore* versantur, plus minus facile instructionis ope *corrugendo*, aut propria ratiocinatione convincendo; *delirat* vero homo, et vere mente alienatus appellandus est, ubi error ejusmodi ita increscit, ut, etsi nihil plane existat, quod errorem excitare possit, neque *aliorum argumentatione de phantasmatum inanitate convinci* possit, sed proprii justique cum rebus externis connexus *oblitus*, omnem agendi rationem perversis suis imaginibus accommodet. Quodsi hac ratione vesania revera oborta est, *cerebri vitam animi culpa propria tandem in morbosum statum, quem idiopathicum pathologi dicunt, abiisse concludi debet* 49).

Alius vero fons errorum animi manifesto in *corporis statu* morboso quaerendus est. Vel enim ex vitiis sensuum externorum, vel nervorum coenaesthesia, vel cerebri ipsius oriuntur. Perversas sensus externi excitant perceptiones, ubi aut organa sensuum ipsa, aut partes illae cerebri, quae impressiones eorum animo adducunt, aegrotant. Sita enim est haud

dic. iterum edit. a. I. Ch. Trg. SCHLEGEL. Ienae 1772. *Uebersetzt von LEUNE.* Leipz. 1789 und 1790. 2 Bde. (I. Bd.)

49) Verum est, quod REILIUS in *Dissert. sup.* cit. dicit p. 170: Vesanus est, qui vigilans somniat, imaginationes res reales, et res reales imaginationes esse censet, perverse de suo nexu cum mundo et de sua corporis et animae conditione judicat. Errant et alii circa imaginationes, sed correctionem admittunt; at vesano nullo modo contrarium persuadetur, quippe qui ad *omnia argumenta* surdus, omnes eos vesanos putat, qui a sua opinione discedunt.

dubie plerumque perversi visus auditusque causa in aure oculoque ips o
at fieri quoque potest, ut videamus aliquid, aut audiamus, intactis organis sensuum, ubi nihil aut aliud quid ipsis objicitur, ob morbosas cerebri affectiones, quae impressiones sensuum pervertunt, ideoque perversas animo excitant sensationes. Ita diplopia, marmarygae, tinnitus aurium, syrigma et al. modo a morbo sensuum organorum ipsorum, modo a cerebri morbosa affectione adducuntur. Idem fere de coenaesthesia morbosa, seu dysphoria valet, quae modo a perversa sensibilitate universali partiali, modo a morboso earum partium statu pendet, quae impressiones ejus ad animum transferunt. Ita hypochondriasis modo a labefactatis organis abdominalibus, vel cordis, modo a morbosa nervorum ad haec organa tendentium, modo a cerebri ipsius affectione dependet. Ast vesanus, sive delirans dici non potest, quicunque perversas perceptiones habet, sed is tantum, qui ludibrio idearum illarum deditus, ita sese agitari patitur, ut, nexus sui cum rebus externis haud conscient, e mentis potestate exeat. Hoc quidem etsi plerumque tunc accedit, quando cerebri ipsius vita et structura immediate a morbo affecta est, tamen animum etiam ex morbis in sensuum externorum et coenaesthesia organis sitis in vesaniam incurrere posse, experientia docuit. Memoratu dignissimum est illud DUFOURII exemplum, quod ostendit, virum quendam sexagenarium cataracta incipiente, tanta visus perturbatione laborasse, ut tandem vesanus evaderet, vesania autem sanatum fuisse, ubi progresso morbo omni visus facultate privatus esset⁵⁰⁾. Coenaesthesia morbosam vesanos reddere, quotidie fere in hypochondriacis videmus, qui incremente malo vesanis, in primisque melancholicis proximi sunt, et revera medium inter sanos et mente captos occupant locum. Eos autem prae ceteris vesaniae obnoxios esse, quorum sensus interni laborent, qui imaginatione perversa agitentur, per se intelligitur; quo propiores enim gubernaculo animi partes aegrotant, eo facilius omnis ratiocinatio justa pervertatur necesse est. Si enim verum est, eas sensationes, quas sensus externi et coenaesthesia excitant, non nisi cerebri ope ad animum ipsum pervenire, necessario salvo hoc organo, in animo

50) DUFOUR. *Ueber d. Verrichtungen u. Krankheiten d. menschl. Verstandes: a. d. Franz.* Leipzig. 1786, *vid. p. 133.*

¶. Confat exire iustam pacem et concordiam officiorum confare, ubi pacis interni affectant, quibus omnes necessario necesse cohaerent, contra pacem hoc est, ubi pacis intentioni pacis possunt, quamcumque per se possit, extenuandum intelligi et corrigit potest, et ita ne deceptio in deliciae translati, prohibitionem, quod accidit, ubi tantum sunt impræfices; ut alios provocare, animos prohibeant, et ita vivi animi ipsius quodammodo absorbant.

¶. Ab omni vinculo liberatus tum demum erit animus humanus, ubi relicto hoc terrestri domicilio ad alias regiones transierit, id quibus haec amplius admodum fragili et infimo instrumento, quale corpus nostrum est, pleniori libertatis jure fruetur. Apta vero est illa sapientia. decantata comparatio hominis cum lyra. quemadmodum enim ne optimus quidem oxytharodus lyrae disperant. harmonium et suave sonans elicere potest carmen, haec scimus est in animo morbo ad nos corporei. A corpore pendet, nam animus normaliter aut innomales perficere potest actiones; instrumenta quibuslibet autem apta sint ac valent necesse est. In seculo quoque animus divinus ac immortalis residet, ab illo, quo vel sapientissimus gaudet, non diversis; seculorum quoque secundum leges, a natura animis nostris scriptas, agit, quam perversae sint ejus actiones mentales, ad eamdem leges ab animo perficiuntur, secundum quas. locutas, Plato et sapientissimi omnium actuum ac populorum veri, virilium suis utabantur. Differunt judicia seculorum ab iis sanctorum solumento est, quod jurisdictionem confessioni dedit, falsas. i.e. rerum exteriorum naturas nec aliorum rationi confitantes conclusiones sine corpore coguntur. Non animus est, qui efficit, quod unius hominis mens plura intelligat ac melius ratiocinetur, quam alterius; quod alter ante alios antecellat, alter reficit, animi eorum enim aequales sunt. Ut tantum singuli inter se distent, facultates, quae ille corporis sui, imprimisque encophalet praestantia sibi præterea conciliavit, ille vero minus excoluit et ob corporis infirmitatem eccluse non potest, efficiunt imperitissimi animus, si infundi posset encophalet Nautonii ad Nautonii praestantiam adspiraret. Mento capti quoque animi gaudent humano, quod a potestate mentis incierint, id corporis vi factum est. Post mortem, quae vincula interanimum at corpus rumpit totumque terrena vitae schema delet, aequi divini immortali, eorum animi ad aliud vitium transibant.

ipso remedium est, perversas perceptiones corrigendi atque ita de erroris inanitate sibi persuadendi. Organo animi ipso labefactato, animus undique perceptionibus perversis obruitur, ita, ut vis ejus in regundis functionibus ab hac vi externa, organi vitio propria quasi pessum- detur. # Ut igitur sensus externi et coenaesthesia vesaniam procreent, necessario cerebrum ipsum in consensum trahant, i. e. cerebro aliqua ex parte labem suam impertiant, necesse est, unde appareat, jure et merito proximam mentis alienationis causam semper in cerebro ipso quaerendam esse.

Quae cum ita sint, videmus, animum nostrum, etiamsi divinitus ortum, quam diu corpori ligetur, non omni ex parte liberum esse, quippe obnoxium fragili corporis metamorphosi, quod vinculum ipsi est ferreum, quo quasi compede aliqua vinctus, tum in judicando rerum et idearum pretio, tum in appetendis rebus corporis aut animi usu plus minus accomoda- tis fallatur, et a tramite rationis aberret. Sed haec in universum satis sunto. ##

C A P U T II.

*Adversariorum argumenta quaedam potiora examinantur
et refutantur.*

Ut, quae hucusque exposuimus in universum, clarius eluceant, opus esset, ut jam singula omnia momenta pertractarem, quae in essentiali cum arguento nostro nexu esse inveniantur. Sed ne limites disputationis transgrediar, vela contrahenda sunt. Liceat igitur potiora saltem adversariorum argumenta, quibus opiniones suas superinstruxerunt, illustrare et refutare, quibus corollarii loco simul inserere quaedam liceat, quae dissentientibus objici et ad infringenda eorum theorematum plurimum conferre poterunt. Plurima, quae huc spectant, nullo modo vilipendenda, prae ceteris NASSIUS⁵¹⁾ et HOHNEAUM⁵²⁾ nuper protulerunt.

Ea nimirum, quae dissensioni in primis ansam praebuisse videntur, quaerenda existimo in causis vesaniae remotis, praeprimis in repentina

51) Vid Jornal f. psych. Aerzte. I. Hft. 3. p. 409.

52) Ibid. II. Hft. 1. p. 31.

ejusdem per animi affectus origine, — in sanitate vesanorum, quoad corporis valetudinem haud raro non turbata, — et in sectionibus, quae in corporibus insanorum nulla saepissime vitii vestigia, in corporibus eorum contra, qui nunquam sanae mentis jacturam fecerint, gravissimas cerebri destructiones ostendunt.

A. *Quid doceant causae remotae.*

Causae vesaniae remotae, etsi per se diversissimae in universum, ad duo genera revocari possunt. Sunt enim eae vel *psychicae*, vel *physicae*, quas singulas commemorare, singularumque vim ac potestatem illustrare longum est; quare potius in eo opera nostra versabitur, ut, num in universum aliquid in ipsis inveniri possit, quod nostrae sententiae obstet, investigem, easque omnes, physicas aequae ac psychicas, ea tantum ratione, quatenus corpus male afficiunt, vesaniam procreare posse, demonstrem. Quod quidem aliis secus visum est⁵³⁾.

Ea comparantes, quae celeberrimorum scriptorum observationes docent, de varia variarum vesaniae causarum multitudine, omnes fere in eo convenire videmus, numerum eorum, qui psychicarum causarum vi e mentis potestate exierint, longe illos, qui ob physicas causas in mentis alienationem inciderint, superare⁵⁴⁾. Quid vero impedit, quo minus ob hanc rem sedem ejus in ipso corpore quaeramus?

Animum ipsum maximi momenti esse in provocanda mentis alienatione, jam saepius indicavi, at ipsum ita tantum conferre, ut *quasi semina spargat, remotam* igitur quidem, *neutiquam proximam* contineare posse causam, contendō. Non directe igitur, sed indirecte, i.e., interveniente cerebro, causae psychicae vesaniam procreant, certum quendam cerebri statum provocantes, quem cum nulla nos hucusque potucrit docere pathologia, in quo consistat, haud injuste cum veteribus

53) Est homo duplicis naturae, psychicae alterius, alterius physicae; ab utraque parte affici potest. Hinc praefero causarum divisionem in physicas et psychicas omnibus aliis scriptorum. CRICHTON in tres eas retulit classes, in causas physicas, in virtutu animi defatigationes et intentiones nimias, et in affectus animi. At, quas secundo et tertio loco nominat, in unam classem redigendas esse, apparet. Vid. ej. lib. cit. pag. 63.

54) Maximam attentionem merentur praeceteris observationes PIXELII et ESQUIROLII; vid. Dissertation des sciences medicat. Tom. XVI, artic. Folie. #.

de la morte de l'animal. Les malades
sont dans un état de grande faiblesse
et de débilité, et leur force est si faible
qu'ils ne peuvent pas se lever.

A

Cette affection est causée par une affection
du cœur, qui empêche l'animal de faire suffisamment
d'oxygène à l'ensemble de son corps.
Les malades sont dans un état de grande faiblesse
et de débilité, et leur force est si faible
qu'ils ne peuvent pas se lever.
Le cœur est le principal organe touché par cette affection.
Il est atteint par une affection qui provoque
une inflammation et une dégradation des tissus.
Les malades sont dans un état de grande faiblesse
et de débilité, et leur force est si faible
qu'ils ne peuvent pas se lever.
Le cœur est le principal organe touché par cette affection.
Il est atteint par une affection qui provoque
une inflammation et une dégradation des tissus.
Les malades sont dans un état de grande faiblesse
et de débilité, et leur force est si faible
qu'ils ne peuvent pas se lever.

Naparomium Pinalii de Salpetrière dictum.

Vesani. 595. causa physice 201. caus. physice 394.

Naparom. Equinotii

Vesani 276. Causa physice 107. caus. physice 189.

Naparom. Torgaviense. Pénit.

Vesani 73. Causa physice 26 Caus. physice 47.

intemperiem cerebri vocare licebit. 55). Causas psychicas ejusmodi intemperiem proferre posse, nemo infitias ire poterit, atque ex iis, quae supra de mutuo inter animum et corpus nexus proposui, elucere videatur. Functiones animi autem a causis physicis turbari posse, neminem mirum videri poterit, cum illas a cerebri integritate pendere appareat, *cerebrum* vero cum omnibus corporis partibus in eo conveniat, ut *organica natura* gaudeat, proptereaque non minus, quam ceterae partes, *noxiis rerum externalium viribus obnoxium* sit.

Est cerebrum organon animi, et instrumentum, cuius ope ~~et~~ actiones suas exercet. Quod animum afficit, cerebro ministrante, ad eum pervenit, quas animus ipse sponte sua init actiones, eas denuo, interveniente cerebro, peragit. Animi actiones igitur normales ac concinnae tantum esse possunt, quando cerebro facultas data est, normales excitandi perceptiones et voluntati animi obediundi. Ad hoc requiritur duplex conditio; primum, ut cerebrum ipsum salvum et incolume sit, deinde, ut ceterae systematis nervosi partes, quibuscum conjunctum illud est, secunda guadeat valetudine, ut impressiones juste suscipiant, justasque cerebro adducant; perturbantur enim functiones animi modo ex cerebri, modo ex aliarum partium organismi vitio, quod vim in cerebri vitam exercet. Cerebro ipso aegrotante, easdem necessario citius perturbari, quam si reliquae partes morbo laborent, facile patet; quippe ceterarum partium morbi *leviorem plerumque tantum organi animi suppressionem, neque profundorem ejus laesionem, aut veram vesaniam adducunt.* Vesania duplicitis esse potest originis. Est enim modo *primaria*, modo *secundaria*. Illa oboritur a profundiori cerebri labe, quae plerumque a noxio rerum influxu in organon animi ipsum pendet, haec a primaria

55) Quas de cerebri totiusque systematis nervosi morbis habemus doctrinas, eae in universum exiles sunt et perquam incompletæ; et si verum est, artem medicam adhuc magnis scatere erroribus, id de nervorum pathologia praecipue valet, quorum fabrica et actiones densissimis obvolutae tenebris tam absconditae sunt indolis, ut nunquam veram eorum naturam penetraturi simus; quare id medico agendum est, ut leges inquirat, secundum quas morbi nervorum oriuntur, qua in re hoc probe tenendum est, nervos quoque et cerebrum organa esse, nec ab aliis organismi partibus reapse differre, hinc eadem ratione, ac omnes aegrotare, omnesque aliarum partium morbos ipsis quoque communicari posse.

aliarum partium laesione, quae plerumque, ab initio saltem, leviori gradu cerebri vitam male afficit. Ita e. g. in febribus sanguinis exaestuatio cerebrum leviter afficit, hincque delirium obicitur febrile.

Primaria aequa ac secundaria vesania a psychicis non minus, quam a physicis pendere potest momentis, illa tamen saepius a psychicis, haec magis a physicis commovetur, ac commoveatur necesse est, cum organon animi ipsum multo magis psychicarum, ceterae vero partes, quae secundariam provocant vesaniam, physicarum potius causarum vi expositae sint. Nihilo tamen secius contrarium quoque locum habet. Etenim psychicae etiam causae morbos corporis procreant, qui serius ad provocandam vesaniam conferunt, et potentiae nocentes physicae primariam quoque excitare possunt vesaniam, cum non omnis iisdem ad ima animi penetralia aditus occlusus sit. Priusquam, quod reliquum est, persequar, hoc mihi memorandum videtur, mentis alienationem raro a psychicis tantum, raro etiam a physicis solum causis excitari, plerumque potius utrumque causarum genus, sese invicem comitantium et excipientium ad procreandum hunc morbum conferre. Si enim recesseris ab iis exemplis, quae eum immediate a cerebri vulneribus, a depressionibus cranii atque ab aliis ejusmodi laesionibus mechanicis pendere docent, vix ulla, neque externa res, neque etiam corporis morbus, tantam in cerebri vitam, nisi jam antea labefactatum fuerit, vim exercere poterit, ut inde vesania oboriatur, nisi forsitan ejusmodi res nocentes corpus afficiant, quae directam in systema nervosum vim habere videntur, quod probatur, ut exemplis rem corroborarem, venenorum quorundam potestate, uti opii, hyoscymami, strammonii, vini, contagiorum, morsus canis rabidi, aliisque.

Minus rara forsitan est vesania a solis psychicis causis oborta, sed mirum hoc videri non potest, ubi magnam affectuum animi vim in totum organismum perpendimus, quae eo major in cerebrum ipsum esse debet, cum in hoc immediate irruat. Animi affectus enim, qui deliquia animi, convulsiones, apoplexiā, mortem adeo repentinam adducunt, in interna cerebri fabrica ejusmodi destructiones excitare posse, quibus ad vesaniam producendam opus est, jure concludimus.

Iam vero ea, quae hucusque de causis remotis disputavimus considerantibus, necessario mentis alienationem saepius a psychicis, quam a physicis,

Larinsky angibt, dass diese Kinder in der Stadt, auf dem Lande
wirtschaften und sie sind als geistige Prophets
angesehen zu werden. Diese Kinder sind nicht nur
wirtschaftend sondern auch als Heilige gesehen.
Sie sind als Heilige Kinder, und die Erziehung
der Heiligen ist sehr oft so stark, dass die Eltern keinen
Frieden haben können. Vd. Elsb. Review N. xxviii
p. 345

Narrant, postquam dotichium, cum aliquando in taberna quadam philtumus sum fore
venimus evanisse, ejusque venianam periodicam sic intermittente nosca factam,
non nisi sensim paulatimque post longam annorum seriem evanisse. Vd. Bea-
tibus. Mem: 5. p. 318.

Nasce beispield, das die unglückliche Kosche ist Nasche ist sehr oft nach in
den Spalten Yulen, s. wie es sich aufdringt in Prifif niederer Yulen
eigen können. Wenn wir ihn aufmerksam machen wollen, das er
Yulen wirklich ist und die allmähliche Kosche ist das ist vollkommen, so kann
dies immer noch sein, aber ein, zwei, drei, vier, fünf, sechs, oder sieben oder acht
Yulen davon gewiss ein Spalten, der Spaltenweise zuvor sehr
viel kann, s. das es das nur entsprechende Kosche ist und verhindert ist.

plerumque vero ab utroque genere pendere debere, in oculos incurrit. Si enim verum est, organa talium imprimis rerum interventu morbo corripi, a quibus immediate et specifica quasi ratione afficiuntur, cerebrum quoque a psychicis causis facilius aegrotare, quam a physicis, quibus occlusa magis est via ad cerebrum, necesse est. Quemadmodum refrigeratio facilius catarrhum, rheumatismum, pneumoniam, febres etc. excitat, quam spasmos, carditidem etc.; ita aerumnae, ira, terror etc. facilis convulsiones, animi deliquia, apoplexiam et laesiones cerebri adducunt, quam laesiones vitae vegetativae functionum. Hoc tamen nequaquam impedit, quo minus cerebri quoque functiones a physicis causis turbentur, quippe quod in primis a *diathesi singularum partium* pendet. Causas enim nocentes earum praecipue partium functiones turbare, quae *antea jam fuerint laesae et labefactatae*, etsi non peculiarem cum iis habeant nexum, notissimum est, neque igitur absonum esse potest, ut recentissimis temporibus quibusdam visum est, causis vesaniae, ad veterum exempla, pravas sanguinis dispositiones, plethoram, evacuationes suppressas, vitia mensium, graviditatem ac puerperium, exanthemata retrogressa, varios diaetae errores, ebrietatem, morbos imi ventris aliquaque morbosque vitae vegetativae affectiones adnumerare. Naturae et experientiae omnium aetatum ac populorum potius respondet, omnes affectus nocentes, physicos aequa, ac psychicos, cerebro jamjam labefactato, efficere, ut προναταργξις, seu dispositio praevia morbosa' ad ανηυρη perducatur, morbusque occultus hucusque nunc foras prorumpat.

Sequitur vero etiam ex iisdem his animadversionibus, quod breviter tantum commemorare liceat, a) quomodo fieri possit, ut frequentia vesaniae diversa sit ratione *aetatis, sexus, hominum ordinum, regionum, saeculorum* etc. atque b) quam magni momenti sit *conveniens eius generis aegrotorum curandorum methodus psychica*, quae qua ratione institui debeat, PINELIUS in primis docuit.

Quod enim attinet ad frequentiam illam vesaniae variam, haec ex *varia causarum remotarum*, animi affectuum in primis, frequentia elucidere videatur⁵⁶⁾. Ita pueri, nisi connata ipsis est morbosa cerebri predisposi-

56) ESQUIROL sur les passions; pag. 16. Dans l'enfance point de passions, point d'alienés, à l'age de puberté les passions se montrent, l'aliénation se manifeste; dans l'age suivant tous les

tio, quae impedit, quo minus excolantur animi facultates, unde, quod in *cretinis* observamus, fatuitas oriretur, rariissime tantum in vesaniam incident, cum optima plerumque eorum sit sanitas, neque animi affectus magnam in eos exerceant vim. Iuvenes, qui pubertatis aetate frequenti sanguinis et vitae vegetativaे orgasmo obnoxii sunt, et animi motibus, saepius gravissimis agitantur, minus raro e mentis potestate exent, quod creberrime in *viris* observamus, in quos, ut taceam corporis labores, ambitio, avaritia, curae, assiduae meditationes, lucubrationes, spes frustrata, in universum omne animi affectuum triste agmen irruit. Senes vero, qui carent plerumque gravioribus animi motibus, rariissime tantum vesani evadunt. Hinc et illud explicandum est, quod tempestates, ordines, constitutiones civitatum politicae, mores, luxus aliaque ad provocandam vesaniam conferre possint. Quod vero attinet ad methodum curandi vesanos psychicam, appareat, eandem non solum, ubi a psychicis, sed etiam, ubi a physicis causis, in primis etiam a corporis morbis vesania nata est, maximi momenti esse. Non possum suffragari opinioni eorum, qui psychicam curam in iis tantum morbis, qui a psychicis causis pendent, adhibendam esse censem.[#] Medicus in quolibet morbo sanando et animi rationem habeat necesse est. Consistere autem debet haec methodus partim in avertendis iis, quae noxiam, partim in adhibendis iis, quae salubrem in animum aegrotorum habere possunt vim; in quo omnis versatur morborum therapia. Sanatio ipsa *naturae* relinquenda est, quae remotis obstaculis, ubi sustentatur accurate, ipsa ad sanandos morbos confert, cum ipsi ea sit indoles, ut dirigat omnes vires, in unum quasi centrum eas colligens, in eas partes, quae praeter ceteris auxilio egent, quod *HIPPONCRATES* jam docuit. Vere salubrem vero methodum psychicam tantum esse posse, ubi conjuncta adhibetur cum accurata, et, uti dicunt, rationali organicum corpus curandi methodo, persuassimum habeo, ideoque reprehendum mihi videtur, nostris adhuc temporibus concinnam utriusque methodi unionem tantopere negligi, cum plurimos videamus medicos, praeconcepta opinione unum vel alte-

passions se dechainent, la manie est plus frequente, elle disparait à l'epoque de l'age, ou les passions s'éteignent. — "Il est remarquable, lequinol dicit, que les folies, qui ont éclaté depuis trente ans, ont eu pour caractère celui de differens orages, qui ont trouble notre patrie". et alio loco "les masturbation, ce fléau de l'espèce humaine est plus souvent, qu'on ne pensi, cause de la folie, surtout parmi les riches;" vid. *Dictionnaire medic. art. Folie. modez et de vienne.*

#. VI. Neueste Journal I. Erfind. Theor: u. Widerpp. in d. Medicin. Gotth. 1810. Bd. 1. H. 3. p. 294. ubi
in commentatione Hainrothi haec leguntur: "Die physikalische Heilmethode darf durchaus nicht in
corporischen Krankheiten mit physikalischen Instrumenten angewendet werden, so sehr sie auch
den Schein von Leidenskrankheit an sich tragen moegen." — Quemadmodum vero an-
maxima sit in totum organismum et plenum conformat potest in sanando.
libet generis morbos, ita haud dubie in eorum morbos, qui in laesij functionibus organi-
animi ipsius confitunt plenum valent necesse est. Quod vero attinet ad Hainro-
methodum curandi refaros physicam directam, eadem silentiis praeterritudo est, cum
sponte ejus infirmitas in oculis incurat, et mysteriorum triplum formam praefere
neque unquam aliud quid efficacem poterit nisi hoc, et non tam directa in refaro
per voluntatem medicorum agatur, quam per actionem indirectam, ita nominetur ut me-
dicus omnia alia remedia, quae ad silenter agnoscendum conducere profici, quae
tum fieri potest, colligit, unquamque vires suarum intendat, cum in plenam patientium suble-
voluntas, igitur solumenta in medicum ipsum bene influit.

Haller. Physiol. Lib. 29. sect. II. 6. 8. aufgestellt in Sifa interconstruetur triviale
omnium vegetabilium Distingvitur sive Naturae videlicet Genus & Species
est in genet. Supradividetur etiam.

rum solummodo remedium, tamquam specificum magni facientes, cetera vili pendentes.

Quod attinet ad *repentinam vesaniae originem per animi affectus*, de ea in genere hoc statuendum videtur, vel *diathesin* adfuisse, vel affectus hos tanto invasisse *impetu*, ut *repente profunda violentiae suae vestigia cerebro imprimant*, et, per fulminis ictum quasi, cerebri morbum incendant. Rarissima haud dubie sunt exempla insanorum, qui absque omni diathesi in morbum inciderunt. Eorum, qui sanae mentis jactaram fecerunt, vitam accuratori examini subjicientes haud raro prodromos deprehendimus, qui, antea neglecti, erupto demum morbo, quid significaverint, clare perspicuntur. Sufficiat, mores alienatos, moerorem, leviores memoriae et imaginationis aberrationes, animique perturbationes commemorare. Saepenumero vero etiam prodromi in oculos incurunt, convulsiones, diurna cephalaea, hypochondriasis, hysteria, aliisque morbi, conjuncti cum singulari functionum animi inconstantia et hebetudine, qui attento et omnia ac singula invicem comparanti animo imminens periculum indicant⁵⁷⁾. Ubi vero laboret quis diathesi, stimulo tantum opus est, ut, quae jam dudum sub favilla latuit, scintilla in rapidam prorumpat flammat. Serpit paulatim malum, ignis occulti instar, et vires acquirit eundo, donec occasione data erumpit; quae quidem occasio in excitanda vesania modo psychicae, modo physicae indolis esse potest, si modo in eas partes agat, in quibus semen morbi latet. In primis hereditaria vesania tam occulte saepe obrepit, ut, postquam per longam annorum seriem infelices aegri optima valetudine gavisi fuerant, et vel ingenii dotibus excelluerant, ut ne ulla quidem praedispositionis vestigia offenderentur, repente, tanquam per ictum electricum, aut magicas incantationes excitata videatur. Quis est, qui neget, diathesin hic adfuisse? atque ita haud dubie saepe occulta jacuit, et data occasione repente prorupit⁵⁸⁾. Non opus est, ut exempla afferam, res ipsa flagitare videtur.

57) HIPPOCRATES jam ait in Aphor. Sect. VI. Aph. 23. Si metus, aut tristitia longo tempore perseverant, melancholicum hoc est; et CELSUS de medic. II. c. 7. si longa tristitia cum longo timore et vigilia est, atrae bilis morbus subest.

58) Vid. Nasse Journal f. psych. A. I. p. 418.

Sed ponamus, nullam adfuisse praedispositionem, quis negare potest, animi affectus tanta in cerebrum pollere efficacia, ut statim laesio cerebri, tam artificiosa structura praediti oboriri, ac sui generis morbus produci posset? Animi motus totius systematis sanguiferi aequae ac nervosi orgasmum excitant, qui versus cerebrum tendens, ita saepenumero increscit, ut conscientiam tollat, hominemque maniaco similem reddat⁵⁹⁾. Nonne etiam tam profundam vitae ac tenerae cerebri fabricae infligere poterit labem, ut vera inde vesania prorumpat? Saepissime animi affectus apoplexiā et mortem adeo repentinam advocant, quid? si singulae tantum cerebri partis *vita tolleretur* quasi, eaque in *paralysin* abiret, nonne functionum animi perturbatio inde oboriri poterit?

B. *Sanitas vesanorum, quoad corporis valetudinem, haud raro non turbata offenditur.*

Multum huic argumento tributum est ab adversariis, sed et idem ipsum parvi tantum momenti est, neque id comprobatur, quod primo intuitu comprobare videtur. Occurrentum enim est statim ab initio huic rei eo, quod vice versa magis mira corporis illa sanitas nobis videri deberet, si animus ipse sedes vesaniae esset, cum quamlibet animi morbosam affectionem maximam in corporis valetudinem habere vim, constet, unde luce clarius appareat, eandem gravissimam fore, si animus in se ipso perturbatus ac laesus esset. Sed observationes illae ipsae, vesanos plerumque bona valetudine gaudere, non omni ex parte veritati respondent; sunt adeo nonnulli, GREDING, MONRO, CRICTON, aliqui, qui contrarium sese observasse dictitant, idque vel in iis confirmatum vidiisse, qui in mentis potestatem redierint.

Ex iis, quae hac de re lustravi, scriptis, hoc in universum elucidare videtur, quo magis experti fuerint medici, qui vesanos tractarunt, eo saepius corporis quoque morbos ab iis detectos esse. Huc accedit, non turbatam saepe videri posse corporis valetudinem, neque tamen esse; est enim ea omnibus fere vesanis consuetudo, ut sileant, quae persentiscant, deinde hoc commune habent, ut hebetudine quadam et torpore singulari affecti

59) Vid. CRICTON l. c. p. 353.

functionary, and the same would be true of the
other members of the party. The party would
then be compelled to give up its principles,
and to become a mere organization for
the promotion of the personal interests of
its leaders. It would then be nothing more
than a political machine, and would have
no real influence over the public mind.
The party would then be nothing more
than a political machine, and would have
no real influence over the public mind.
The party would then be nothing more
than a political machine, and would have
no real influence over the public mind.
The party would then be nothing more
than a political machine, and would have
no real influence over the public mind.

III

Whigism is a political system which
consists in the belief that the
nation can be governed
best by
a party
dependent
upon
possessing
a large
number
of
members
and
which
is
opposed
to
the
existing
political
system.

saepissime ne a gravissimis quidem doloribus et laesionibus magnopere afficiantur. Ex iis vero medicorum observationibus, quae docent, mente captos certis quibusdam morbis praecipue obnoxios esse, v. c. apoplexiae, phthisi pulmonali, febris adynamicis nervosis et organicis cerebri destructionibus, non sine magno veritatis pondere, arctissimum inter vesaniam et corporis statum vinculum esse, colligitur. #

Concedamus vero, vesanos haud raro nullis corporis morbis manifestis laborare, quid inde sequitur? Est omnibus fere nervorum morbis id commune, ut, nisi a laesione aliarum partium oborti sunt, raro magnas functionum, quas vocant, vitalium et naturalium turbas excitent, uti quotidie in epilepticis, hysterics, paralyticis aliisque animadvertisimus. Idem fere de morbis mentalibus dicendum est, qui plerumque locales cerebri affectiones sunt, quorum sedes igitur in partibus est, quae remotissimae sunt ab iis organis, quae vitae vegetativae inserviunt. Est ejusmodi inter systema nervosum, quod functionibus animi praeest, et sistema, quod functiones vitales peragit, discrimin, ut, etsi arcta inter se conjuncta, tamen alterius functiones haud levi modo turbatae esse possint, alterius functionibus intactis. Quemadmodum in phthisi pulmonali ad mortem usque saepius nulla perturbationis animi facultatum vestigia observamus, ita gravissimae convulsiones, multoque magis cerebri morbi, nulla inde functionum vitalium turba redundante, adesse possunt. Neque praetereundum est hoc, vesanos plerumque ad vitam ordinatam et certis regulis adstrictam, agendam coactos esse, quare, si bonam eorum valetudinem magna ex parte ab hoc quoque momento derivandam esse censeam, a vero mihi non aberrare videor.

Verum enim vero, probe distinguendum est, cujusnam sit vesania naturae. Eam, quae et ipsa demum a vitiis corporis procreata est, non sine vitae vegetativae turbis adesse, propterea que plerumque majori cum vitae periculo conjunctam esse, illam vero, quae idiopathica est, et a locali cerebri vitio primario pendens, quamvis conditionatim, tamen non necessario functionum vitalium et vitae jacturam afferre debere, res ipsa suadet. Contra vero secundariam et sympatheticam saepius ad felicem exitum perduci, primariam et idiopathicam raro prospero cum successu tractari, omnes consentiunt. Atque hoc quidem inde pendet, quod vesania

E 2

#. 12. Esquirol sur la folie. Drit. 2. sc. medic. art. Folie. Spurzheim L.C. pag.

ab aliарum partium morbis pendente accurata horum morborum curа illam quoque saepe removeat, ubi autem idiopathica est, et a vitio cerebro ipsi inficto pendet, remediis destituti omnia plerumque incassum adhibeamus. Faustior itaque est prognosis, ubi a conspicuis corporis morbis pendet, quibus mederi possumus, anceps vero, ubi tale quid nequaquam observamus; quod enim HIPPOCRATES de haemorrhoidum utilitate in sanandam vesaniam dixit, id de aliis quoque morbis valet⁶⁰⁾.

C. *Quid doceant sectiones.*

In sectionibus cerebri eorum, qui vesani fuerant, haud raro nulla plane morbi vestigia inveniri, contra in cerebro eorum, qui alii morbo succubuerunt, sectione instituta, destructiones gravissimas nullo aegris viventibus signo manifestatas, detegi, inde ab antiquissimis temporibus observatum est. Putarunt hinc nonnulli, id fieri non posse, vesania sedem suam in cerebro habente. At perversa haec est argumentatio. Primum enim nemo negari poterit, singula exstisset exempla, quae revera vesaniam a cerebri laesionibus pependisse, luce clarius demonstrant; deinde concedendum erit, cognitiones nostras de cerebro mancas adhuc esse, et vitia in ipso existere posse, quae oculorum aciem fugiant; porro invenimus, vesaniam nullo in cerebro ipso coexistente vitio organico, sed ab aliарum partium morbis oriri posse; denique videbimus, non opus esse ad peragendas animi functiones toto cerebro, ergo destructiones partiales ejus non necessario illarum quoque perturbationem postulare.

a. *Exempla extant, quae vesaniam a cerebri destructionibus abortam esse demonstrant.*

Fuerunt quidem, et nostris in primis temporibus sunt multi, qui vitia in cerebro mortuorum inventa, non causas, sed effectus vesaniae fuisse opinentur⁶¹⁾. At vero observationes scriptorum accurate perlustrantes opinioni illi adsentire non poterimus. Etiam si enim vesaniam mutatio-

60) Hipp. Aphor. VI. 21. In insanientibus varieibus aut haemorrhoidibus accedentibus, insaniae solutio est.

61) CRICHTON L. c. p. 76. — COX *Ueber Geisteszerrüttung, a. d. Engl. von RÖHL.* Halle 1811. p. 36. — HEINROTH L. c. Bd. I. p. 192.

nes in cerebro proferre posse non negaverim, et longe absin a sententia, quaecunque in cerebro insanientium inveniantur post mortem vitia organica, causas morbi fuisse, tamen ejusmodi vitia nunquam vesaniae originem dedisse, persuadere mihi non possum. Volventes scripta BONETI, MORGAGNII, MECKELII Primi, GREDINGII, HASLAMI multorumque aliorum, multas inveniemus historias, quae omnem nobis dubitationem tollent. Legimus enim e.g., hominibus animo non minus, quam corpore optime valentibus capitis vulnera inficta fuisse, quae prima vesaniae semina sparserant, eos hinc variis functionum cerebri diverso gradu a norma aberrantium phaenomenis laborasse, sensim paulatimque vero haec phaenomena ita increvisse, ut tandem in veram mentis alienationem transierint, atque dissectis eorum cadaveribus, in ipsis illis locis, quibus vulnera inficta fuerant, graves cerebri destructiones inventas fuisse⁶²⁾. Quis neget, haec ipsa vitia causas morbi fuisse? *Fatuitatem, Idiotismum, Cretinismum* ab organisatione cerebri imperfecta saepissime pendere, hasque vesaniae species, quoad gradum leviori graviorive cerebri deformationi respondere, qui indagandis ipsis operam impenderunt, omnes fere animadverterunt; quidni igitur a vitiis organicis in cerebro sedem habentibus functiones animi turbari posse concedamus?⁶³⁾ Verisimillimum est, stupiditatem plerumque a pressione totius cerebri, et ita ab aliis cerebri affectionibus alias functionum animi laesiones pendere. Cui quidem sententiae in primis ea favent, quae cum aliis HALLERUS⁶⁴⁾ narrat, a laesione cuiuslibet singulae cerebri partis certam quandam functionem laedi probantia, et HOMII⁶⁴⁾ observationes, qui nuper, quae propria ip-

62) Narrat BONETUS (*Sepulchr. I. sect. X. obs. 4*) nobilem quandam virum capitis ictu ante annos percussum ab hoc tempore cerebri inbecillitatem sensisse, postea mente alienari coepisse, post mortem vero supra callosum corpus insignem tumorem globosum fungosumque deprehensum fuisse. — HOEFERUS (*H. reul. medic. I. 13*) narrat, se juvenem capite percussum et ita semifatuum redditum fonticulo suturae coronali impresso sanasse. — Vid. insuper BONETI *sepulchr. anat. I. X.* MORGAGNI de sedib. et caus. morb. I. *Epist. VIII.* — WEPFER Obs. medic. pract. affectionib. capit. intern. et extern. *Scaphusii* 1727. Obs. 84—92. — MECKEL *memoires de l'acad. d. scienc. de Berlin*. 1764. T. 20. GREDING *Opera. I. et advers. medic. pract. Lips. 1771. P. II. sect. III.* — HASLAM, l.c.

63) HALLER *Element. physiol. Neapol. 1776. T. IV. l. X. s. 7. §. 15.* — 22. p. 211.

64) E HOMI. *Beobachtungen über d. Verrichtungen d. Gehirns. (a. d. philos. Transact. 1814. P. II. p. 469) in Meckels Archiv f. d. Physiologie. B. III. p. 105.*

sius observatio per longam annorum seriem ipsum docuerat, catalogi in modum absque ulteriori explicatione communicavit, symptomata, quae in vita locum habebant, cum iis solunimodo comparans, quae in diversis cerebri partibus post mortem vitiosa inveniebantur.

b. Vesania a cerebro pendere potest, neque tamen ulla post mortem morbi vestigia in eo inveniantur necesse est.

Primum quidem memorandum est, haud raro ob sectiones minus accurate institutas nulla vitia detegi. Est enim cerebrum organon subtilissimae structurae, in quo laesiones adesse possunt vel acutum oculum fugientes, quod ex eo apparet, quod, quo subtiliores anatomi fuerant in instituendis sectionibus, eo saepius abnormitates inventas esse, non cuilibet quidem discernendas, sed oculo perito, quod si opus esset, exemplis comprobare compos essem. False agunt, et magnopere reprehendi sunt, qui, ubi neque tumor ac durities, neque cavitas, neque ruptura, neque aliae ejusmodi visui tactuque obvenientes destructiones inveniantur, nullum adesse vitium conclamat; sequantur, quas WENZELII, et MECKELII ingressi sunt vias, quorum studium proh dolor jam obliuioni traditum videtur, bilance, chemicis reagentibus, aliisque ejusmodi ad subtiliorem anatomiam pertinentibus utantur remediis, et saepe, quantum distet inter cerebrum sani et insanientis, invenient⁶⁵⁾. Evidem vero multum absum, ut in organicis vitiis gravissimam et frequentissimam vesaniae causam quaerendam esse credam; potest enim eadem adesse nullo cerebri vitio organico conjuncta. Perversa est argumentatio, ubi nullum inveniatur vitium, ibi nullam morbi causam quaeri posse.

Quotidie morbi diversissimarum partium *dynamici* occurunt, quotidie e febribus, convulsionibus, paralysi aegroti moriuntur, neque ulla dissecatis cadaveribus inveniuntur praecedentis morbi vestigia. Quis vero est, qui in cerebro quoque hujus generis affectionibus dynamicis locum dari neget? Paralysin singularum cerebri partium insaniam procreare posse, verisimillimum est, qua autem ratione post mortem paralyseos vestigia inveniri semper possint, non intelligo. Quemadmodum enim

65) Vid. Memoir. de l'acad. d. sc. d. Berlin. an. 1764.

Der Unterkörper, mit dem organischen Organismus, kann Epithel ist
so verändert, daß es den ersten Vergrößerung auf die von Längen und Breite, so
daß der ein Wachstum findet, während man nicht organisch, sondern
nichtorganisch? Organismus ist eigentlich ungeordnet, Siment Epithel ist
ein bloßes Abstrakt des Stoff nicht Epithel ist das Material und das
ein wahrer Leib besteht, welches sind ist Leib ist Leib, der Leib
ist Leib und Leib ist Leib, das ist s. Organische Leib. In uns
alle lebendig und der Leib ist Leib ist organisch und
wir, wir sind wir s. Leib. Leib ist s. Organische Leib.

musculi paralyticorum post mortem vix differre videmus a musculis sanorum, ita cerebri quoque partes paralytiae vix ab aliis differre possunt. Haud rara sunt exempla apoplecticorum, qui sanati mira quadem singularum animi facultatum hebetudine laborant, aut in veram vesaniam transiunt, quorum nulla tamen cerebri pars post mortem laesa offenditur. Quis vero negabit, apoplexiam ex morbosa cerebri affectione pependisse et hunc statum procreasse? Ita videmus apoplecticos sanatos memoriam perdere, alios singulorum tantum verborum et nominum oblitos esse etc.; quae alia hujus rei causa invenire potest, quam laesio cerebri? Idem luculenter commotiones cerebri testantur, quae nullo cum cerebri vitio oculis percipiendo conjuncta sunt. Idem animi affectus, qui saepe tantam in homines exercent vim, ut paralysin cerebri et mortem adsciscant, neque ullam sectione instituta destructionem produnt. Laesiones functionum cerebri per vasa sanguifera adduci, accuratae optimorum medicorum observationes docent. COX, MARSHALL, FODERÉ, CRICHTON, Mayo aliquie tam constantes vitiosos cerebri vasorum status post mortem vesanorum deprehendisse affirmant, ut omnis vesaniae causam vasis tribuendam esse existiment, quod quidem, nisi semper, saepe tamen fieri, dubitari nequit^{66).}

c. *Vesania oriri potest non solum a cerebri morbo primario, sed aliorum organismi vitiorum interventu arcessito, i. e. secundario.*

Vesania saepius *sympathica* est. Sensus externos et coenaesthesia tantam saepius vim in animi actiones habere, ut perturbentur, supra jam demonstravi. Quibus infirmum est cerebrum, ii vix morbo qualicunque correpti, in delirium incident. Pueri imbecilles, ubi vermibus laborant, aut levi febricula corripiuntur, delirant, idemque de feminis et viris quoque debilitatis experientia docet. Chronicos quoque singularum corporis organorum, cum cerebro arctiori consensu conjunctorum, affectiones delirium chronicum afferre posse, non a vero absone est sententia, et melancholici quotidie confirmant. Viscerum abdominalium morbi saepissime hypochondriasis procreant, quae, nisi coercetur, haud

⁶⁶⁾ COX. l. c. p. 37. — CRICHTON l. c. p. 77. seqq. — T. Mayo, *Remarks on Insanity*. Lond. 1814. p. 13. seqq. *The basis of insanity is a process of increased vascularization.*

raro in veram vesaniam transit. Idem laesiones aliarum partium docent, cordis morbi in primis, quos melancholia et mania haud raro comitantur, quod tum res ipsa facile docet, tum in scriptis medicorum abunde comprobatur^{67).}

d. *Haud rara sunt exempla gravissimorum cerebri vitiorum nulla coexistente vesania.*

Negari non potest, tantas interdum inveniri cerebri destructiones in corporibus, quoad animi functiones ad mortem usque sanorum, ut mirari quis possit, easdem nulli hisce detimento fuisse. Egomet ipse in clinico chirurgico Berolinensi, sub celeberrimo GRAEFIO florente, observavi puellam viginti circiter annorum, quae ulcere in osse bregmatis dextro maligno, cranium ipsum penetrante, ante annum sanato, in epilepsiam, amaurosin utriusque oculi completam, et paralysin brachii sinistri, a vitiis cerebri localibus pendentem inciderat, et cui, cum nulla remedia ipsi auxilium praestiterant, incisione in loco illo affecto instituta, serum effusum et squamulae osseae cerebrum irritantes removebantur, quo facto encephalocele oboriebatur, quae non, nisi abscisione partis prolapsae eaque, prolapsus iterati causa, bis repetita, ita, ut novem circiter drachmae substantiae corticalis et medullaris exciderentur, removeri poterat, atque ita tandem finiit, ut per canaliculum ad ventriculum dextrum ducenta tanta seri copia excerneretur, ut repetita vice quovis die lectulum aegrotae madefactum mutari deberet; neque tulla ad mortem usque, post septimanas nonnullas tandem appropinquantem, animi facultatum perturbatio locum habuit^{68).}

Ast ejusmodi quoque observationes ad infringendam nostram de vesaniae sede sententiam nihil conferre, ex sequentibus adparebit.

67) Malancholia tam saepe cum cordis vitiis conjuncta est, ut plurimum fuerit opinio, hanc tristem animi affectionem partim a cerebro, partim a corde pendere. Definiebatnr melancholia vulgo *dissipientia sine febre et furore cum metu ac tristitia conjuncta.* Delirium a cerebro et spiritibus animalibus in ipso degentibus, tristitiam ac metum cordis intemperiei tribuerunt ob retardatam inde ac subinde interceptam circulationem. Adducebantur vero medici ad has hypotheses a cordis affectionibus et vitiis, in cadaveribus melancholicorum fere nunquam non inventis. Vid. WILLISIUS tract. de animi brutor: P. II. c. XI. BONETOS sepulchr. anatom. I. sect. 9. obs. 4.

68) Vid. Jahresbericht über d. klinisch - chirurgisch - augenärztliche Institut d. Universität Berlin. 1819. v. GRAEFS. Similiq. est historia militis in Hufeland. Journal. f. pr. Heilk. 1816. 24. Bd. Heft. 5. p. 45. aliaeque. — In uulcanijs sicca ipsi foedus, anno 1821 exiit uulcanus et palquebat. Fuit an enim factum in Hospital de la garde royale in Louray. Den Duct uulcani de la Garde lacrimans.

(Wimberg)

Dieze dinge dat niet meer vallen te vergeten en te verwaarlozen. Talle
waren dat in huis, en tot fier in den huiskamer was, Diamant
in hand, en de vingers heel een deugd, en de handen en voeten
waren drie dage en nacht op de grond gelegen. Toch
waren drie dage en nacht op de grond gelegen.
am 26de Dec: 1825 was ik bij de Factorie del Regt weesd overholen. In den
g. Prof. Cœry besprochen gheen. v. Dierenkastelen g'ogen. Men had welke info
andere dieren enz. en welke dieren mochtig in den lande aquaria del
Kabinetts in den paleis verschijnen mochten, en dat elke vangst
dienstmaatschappij onder de Drie water behoeft te staan, want
het was in looff, en sij en alle die onder den paleis water hebben het volle
4 - 5 landen dienste - en dat men er bij vergaertig konfond in de drie
water. Dat was een best voorbeeld bedreft, dat wate den niet eindigen jaer
verbredt ghe, dat is de landen Gouvernementen in den wateren loben &
welke is de Regt en förd best staande kist en doekijen in den opper
loben, en de gaet een willeghem kist in den kisten van d. gaet een
g. d. dink staande getten, want siet dieken dopen by gelicht, en
opgeschopt was d. douch in een gaetig roncij volgt worden, en in den
eigten looff. volgt en eigen handelen hauchter in den paleis best
gehouwen, en roncij was en was siet in den gaetig, want in spiegel
wordt geworden.

et de la mort de l'empereur. Il est alors nommé à la tête du conseil des ministres et devient le véritable chef de l'Etat. Il réussit à maintenir l'ordre dans le pays et à renforcer l'autorité impériale.

Il est également connu pour ses réformes politiques et économiques. Il a notamment créé une nouvelle monnaie, la "Yuan", qui a remplacé le "Tang". Il a également introduit un système de taxation plus équitable et a encouragé l'agriculture et l'industrie. Ses réformes ont été très populaires et ont contribué à la stabilité du pays pendant plusieurs années.

#. Est quidam loc. argumentum illud, cui opus est plenius. plurimum tribuere iudicium.
vid. ej. lib. lug. cit. sur la folie. 130. et. Alfon. sur la phrasologie. p. 34. u. 39.

a. Cum nulla sit organismi pars, quae laedi aliquo modo non possit, nullo protinus inde in functionem redundantate detimento, in cerebro quoque idem fieri posse, concedendum est. Qui naturam observat, idque cum eo, quod medici observarunt, comparat, eum cordis, hepatis, pulmonum aliarumque partium vitia organica ante mortem nullis indicis manifestata in cadaveribus inveniri, non fugiet. Quid impedit igitur, quominus in cerebri vitiis idem statuamus?

b. Saepius functio quaedam laesa est, sed laesio non tanta est, ut in oculos incurrat; aut magni aestimanda sit. Hoc idem quoque cordis vicia docent, ut alia taceam, sub initio nullis molestiis stipata, etsi pulsus et respiratio perito medico imminens occulti morbi periculum indicet. Idem cerebri vicia efficiunt, persuasumque mihi est, multos, in quorum cerebro post mortem destructiones inventae sunt, vix sanitatem omnibus numeris absoluta gavisos esse, uti credebatur. Est enim saepius conjuncta cum illis vitiis oblivio, memoriae hebetudo, judicii torpor, moeror, aliaeque leviores functionum animi laesiones, quae nihil saepe aestumatae, omnino morbosa sunt.

c. Ubi plura uni functioni destinata inveniuntur organa, uno eorum laeso et vel destructo, aegrotus, altero bene valente, defectum alterius non persentit. Qui amauosi alterius oculi laborat, nonnumquam morbum alterius oculi non persentit per longum tempus, neque visu destituitur, altero sano visus functioni praesidente; idem iis accidit, qui alteram aurem surdam habent, et auditu tamen non privantur. In cerebro quoque pleraeque partes duplices sunt, quare altera laesa facultatem aliquam penitus perire non necessarium est.

d. Summo jure concludi potest, eas prae ceteris cerebri partes, quae in intimis ejus recessibus reconditae sunt, functionibus intellectualibus destinatas esse. Eae autem cerebri laesiones, quae absque ulla, aut minoris momenti perturbatione adsunt, vel ipsae levioris indolis esse solent, vel in externis plerumque cerebri partibus locum habent, ideoque paralysin potius, sensuum privationem, convulsiones excitant, quam mentis alienationem.

e. Ut vero accuratius videamus, qui fiat, ut praesentibus in cerebro structuae vitiis, functionum ejus perturbatio non semper, nec neces-

sario excitetur, ad legem naturae animalis organicae redeundum est, cui in formis morborum producendis adstricta est. Haec in eo cernitur, ut ad constituendam formam qualemque morbi, non solum duo concurrant momenta, aberratio nempe aliqua in parte aliqua a norma, quae vel mechanicae, vel dynamicae, vel organicae indolis esse potest, et virium vitalium systematis nervosi certa quaedam a norma alienatio, sed ut inter utrumque momentum certus quidam proportionis modus quoque requiratur, quo symbolam suam ad formam aliquam eliciendam utrumque conferat; hinc momenta morborum causalia interna, i. e. morbi locales, hinc et vitia organica, non absolute, sed conditionatim et tunc tandem functionum perturbationes provocant, i. e. morbi formam aliquam induunt, cum vel extremum quasi fastigium attigerint, quo fit, ut a vitae totius systematis adhuc integrae vi non amplius coerceri possint, vel, cum totum sistema nervosum a causis particularibus pessumdetur, ut jam ad vitii alicujus localis vim excipienda cogatur, eique avertenda impar reddatur.

Generalis vero haec lex ad cerebri vitia, eorumque in producenda vesania vim applicata, docet, cur singularis alicujus cerebri partis laesio per se et necessario vesaniam non procreet, sed tunc tantum, ubi in ceteras cerebri partes vim suam exerceat, quod non semper, nec unice a gravitate vitii localis, quam potius saepe a constitutione totius cerebri dependet. Labefactatum cerebrum vel e levissima laesione functionum aberrationem patitur, firmum contra et bene constitutum vel graves impressiones eludit, ut supra jam demonstratum est.

Aliud vero argumentum, quod probat, totius organismi conditio-
nem magni tam ad provocandam mentis alienationem, quam ad aver-
tendam et enervandam quasi noxiā vitiorum cerebri localium vim, esse
momenti, illud est, quod ex *indirecta curationis methodo* depromptum
est, qua non raro morbi, qui a vitio singulari organi alicujus pendent,
per aliquod tempus revera profligantur. Indirectam curationem eam volo,
quae, dum locale vitium aliquod removeri nequit, vires totius corporis
recreare studet, et in primis in nervorum vita immutanda et bene re-
gunda versatur, ita, ut torporem quandam inducamus, quo obtundimus
quasi cerebrum, et noxiū vitiorum illorum influxum debilitamus, in
quo sita est haud raro utilitas remediorum nervinorum et in primis

Veteres, qui nervos cerebrumque per se habentes, animales agere putabant, mentem
non percussi a cerebro afflito considerarent, quam dicit spiritus. illi inviolati
restarent, quae sententia via a veritate abhorret. Quodlibet cerebri virtus
ut mentis facultates pervertat, intima cerebri partes in facilius affectu
trahat necesse est, id quod pro natura hominum modo citius modo sen
evenit. Verum hoc esse, experientia docet, vidamus enim, ut exemplum ad
ducamus, hominem fungo durae matris laborantis, neque tamen de animi pauci
orum laetatione conquerenter, in vertigine, hebetudinem aut delirium inc
dere, ubi finguendus versus cerebrum premissus, aut sensus reculatusque
animo malo, auctaque ejus vi in veteras cerebri partes, quod antea nulle
momenti fuit in actiones animi vitium nunc intimum cerebri focum in
confusum trahit.

narcoticorum. Aegrotus pariter atque medicus plerumque decipiuntur, ubi graves nervorum morbos, opii, moschi, aliorumque usu sanatos esse credunt; etenim palliativa plerumque est ejusmodi sanatio, vitio ipso adhuc restante, et ubi increverit denuo, aut nova cerebri affectio accessebit, novo impetu prorumpente.

Simili modo vesania hereditaria et lucida intervalla explicanda videntur. In illa enim semina morbi, quae soli corpori inhaerere possunt, certa aetate evolvi et maturari censendum est; quod vero attinet ad lucida intervalla, si eadem a sopita et exhausta sensibilitate, vel ab immunitis stimulis pendere dixerim, a vero mihi aberrare non videor. Videlicet enim, nunc homines ceteroquin bene valentes, facile in deliria abripi, quae causis occasionalibus remotis cessant, nunc vero paroxysmos maniacorum etc. sua sponte finiri et post intervalla redire. Animadversimus hoc praecipue in ideis fixis et in vesania partiali, quam vix alia ratione explicandam esse crediderim, quam partiali cerebri affectione, paralysi proxima. Quodsi vesania non interrupto tramite decursum suum continuat, tunc labem jam gravissimam in cerebro, eamque vix reparabilem esse, concludendum est.

Sed haec hactenus. Etenim plura quo minus nunc addam, quemadmodum propositum mihi erat, angustiores disputatiunculae limites impediunt.

C o r r i g e n d a.

- pag. 2 lin. 1 pro vno leg. vni,
— 2 — 32 — Isellus — Psellus.
— 6 — 2 — edisservent — edissererent.
— 8 — 28 — ordinem, seu idealem — ordinem, idealem nimirum
— 12 — 4 — Si vero, qui — Qui vero
— 14 — 19 — delere possit — delere velit,
— 22 — 18 — singularum — singulorum
— 25 — 5 — innumere — innumerae
— 25 — 17 — neque aliorum argumentatione — neque propria, neque
aliorum argum.
— 27 — 13 — usu — usui.
— 29 — 17 — gaudeat — gaudeant
— 31 — 18 — aliquosque morbosos — aliasque morbosas
— 31 — 21 — physicas aequae ac psychicas — physicos aequae ac psychicos.
-

It had been many, full of fits, failing in his gaithership, and especially
in his mother's bed, when he was first sent to school, and
gradually his youth followed him, having purchased "Duchy" and "Lands"
and "Spoon" and "Household" for failing, he was sent to the notional and ideal delirium
and fits failing it and "Layla" for government, the help given will be
given to the "Patriots" and now "Worshipping" as the "Tales" in "France", "Dare" the
"Baptists", "notions", "Spells", "ideas" &c. "England" and "Worshipping" as "softs", his
way of doing things, ought wonder, who have above all else "big", "weak" and
"unintelligent", open and for "government", enough wonder. A crowd, shall
the notional delirium based in the "agent", "government" "statesmen", the
real delirium also based in the "Lieutenant" and "friends". The main power
and what basis fits failing felt it least among them, general yield were
enough and still, as in "dark" border on his "government" and "Worship" in the
"Worshipping", justified in many common "big" and "weak". If the angel
is the "good" "honest" and "soft" enough good ideas and good notions; and
a specific ground from his "government" and "fits failing" and "joined",
as did, e. g. with "Gainsborough" fits failing as well as "J. Fox" "you're" and "a."
in the "French", in as well "bold" in "I. Native" "widespread" wind, open, "soft"
and "good" and "good" French and "bold" in "the French". For you're
"Gainsborough" spirit in his fits failing was an unfeigned "worship" in
"you're" "big", I mean "soft" and "soft" "worship" and "soft" "French" "worship" of "one", the
innermost hope in his "worship" "soft" "French", the wings of "dark" as the "wings"
"French" are said "I. antipathetic" "worship" is "J. Fox" "you're" "French", and
"good" "French" "worship" says. "The only practical division of insanity, is that, which
is founded on the causes." "the proximate cause of insanity is corporeal.

Vill und der Thüring, ist der manchf. geist und lief bauend innen
anrichting, so geistig der hohen berufung zu bewahren, und den hohen Liedern,
so wie und als auch in derselben wege derselbe, wachhaltige Wieder u.
festig v. bauendem der Geist v. Gottf. gewollt hat, wachhalt in einer
allgemeinen der Christlichen Weltkunst verhindert ist. für den großen
spiel eines bauenden ein in solcher s. Bayreuth und viele Thüring.
hier und ab auf eisernen Werke mit d. Namen steht und, all vielerlei auf
der Bayreuth, und dem Meiste verbunden, so wird das Land auf
d. Christliche bauende gezeigt und festiget durch die Kirche
s. Bayreuth. die Bayreuthen laudet sich unter diesen Namen; und da-
gewollt der meiste Rebet der auf jenen dargestellten Namen nicht auf
jeden innen stehen. des will Christoff. machen u. z. b. Christoff.
d. s. ein St. Georg und gottesdienstige gottesdienste zeigen auf
d. Christoff. d. s. geist. die erste war mit der eisernen See bauend
so wie und bauende verhindert, so z. Georg predigen Pfarrer
d. Frieden verhindert, z. Stephan, z. St. Ursula, z. Stephan, des
in jener Orte und in derselben speicher Kirchen sind mit jenen
Viert. Als d. Christoff. d. Christoff. d. Christoff. d. Christoff. d. Christoff.
Bauend ist in d. See Namen steht, des ist v. gezeigt, d. alle
mit jener Christoff. v. verhindert. Georg bauend steht d. Christoff.
z. Stephan. Unter dieser verhindert wird, wenn weiter
wir auch eiserner Name gezeigt werden, ein Christoff.
d. Christoff. v. verhindert. Hier verhindert der alle Christoff., o
despon eisern v. der Bauend d. Christoff. v. Christoff., die mit dem
Festland Christoff., d. Christoff. v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff.
und auf ewigen Christoff. und in ewigen Christoff. Christoff. v. Christoff.
Maria etc. - des jesus Christoff. Bauend d. Christoff. v. Christoff. v. Christoff.
v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff.
v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff.
v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff. v. Christoff.